De grondlegging der roomsche vryheid

Claes Bruin

bron
Claes Bruin, *De grondlegging der Roomsche vryheid*. J. Lescailje (erven) en Dirk Rank, Amsterdam 1713

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/brui008gron01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

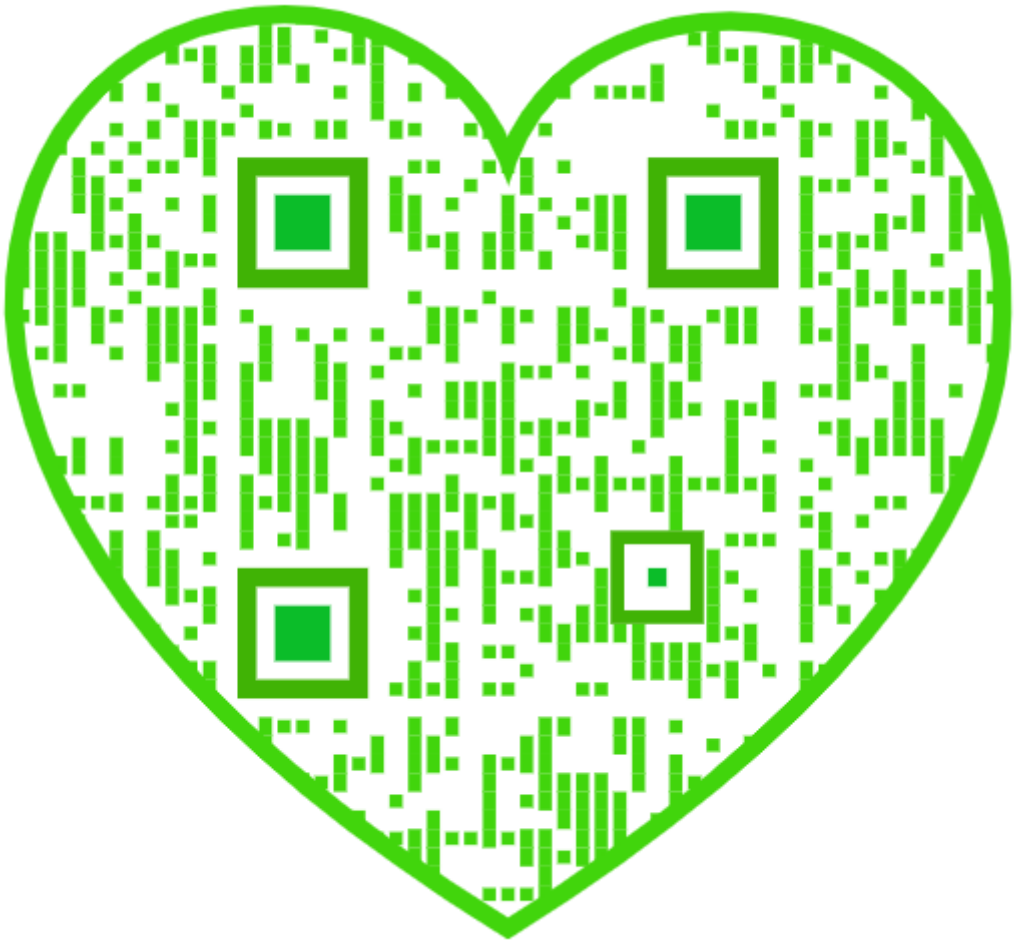

Opdragt aan de vaderen des vaderlands, Beschermers der Nederduitze vryheid.

't Mishaage u niet, 's Lands wyze Magistraat,
O Telgen van uw hoogberoemde Vad'ren!
  Handhavers van den vrygevogten Staat,
Dat ik u kom met mynen Brutus nad'ren;
  Dien Brutus, die den grondsteen heeft gelegt
Der Vryheid van 't aloude en magtig Romen,
  Wanneer Tarquyn zyn eed, en 't heilig recht
Vertrad, en liet geheele beeken stroomen
  Van burgerbloed: maar, hoe dien Held zich kweet,
Dat Staatkleinood wierd na zyn dood geschonden,
  Toen Caesar haar door dwing'landy bestreed,
Waar na zy geen Beschermers heeft gevonden:

Schoon* Marcus, door het snoodste gruwelstuk,
Haar wou van boei en slaverny bevryden,
't Was al vergeefs, zy moest het lastig jûk.
Der Keizeren een reeks van jaaren lyden:
Maar, hoe zy ook met eenen lauwerkrans
In Brutus eeuw voor elks gezicht mogt praalen,
Hier pronkte zy in heerelyker glans,
Gelyk een zon met flikkerende straalen,
Na eenen kryg, gestookt in 't goud-gewest,
Van tagtig jaar, toen een Tarquyn van Spanje,
Haar schenken moest aan dit Gemeenebest,
Gehandhaaft door dien Brutus van Oranje.
O Staatjuweel! wat hebt gy al gevaar
Doorworstelt, van veel Koningen bestreeden,
Eer gy hier op ons Nederlands altaar
Gevestigt wierd, door wys beleid en reeden,
Door Brutussen, die 't dierbaar Staatsbelang
Behartigden, ten kosten van hun leeven?
O gouden tyd! nu is geweetensdwang,
Die pest, met al haar gruwelen verdreeven:
Een ieder pleegt zyn godsdienst naar 't gemoed,
Daar niemand hem die vryheid zal ontrooven,
Gelyk men in d'Alleenbeheerssing doet:
Hier kweekt men 't vuur, in plaats van 't uit te dooven:
Den Landzaat word hier voor de dwing'landy
Beschermt: hier leeft den vryen Nederlander
In zachte rust, en kent geen slaverny.
De VRYHEID walgt van dwang; haar vreedestander
Beschaduwt hem die eer en pligt betragt,
En daar by blyft stantvastig trouw en heilig;

* Marcus Brutus, die de Vryheid voor eenen korten tyd herstelde, door de dood van Julius Caesar zynen weldoender.

Gelukkig die haar waarde kent en acht.
Den Vreemdeling leeft hier gerust en veilig,
En staat in 't recht gelyk met d'onderzaat.
O Vry gewest! zoo mild bedauwt van boven,
Gy zyt voor elk een troost en toeverlaat.
En wie moet u, naast God, niet dankbaar looven,
O Vaders van ons lieve Vaderland!
Voor wiens ontzag veel and'ren moeten wyken,
Die ons beschenkt met zulk een dierbaar pand,
Veel waardiger als duizend Koningryken?
En, wyl gy elk in uwen schoot ontfangt,
Laat Brutus nu niet in den nood verleegen,
Die steeds naar uw bescherming heeft verlangt:
Waar wierd voor hem ooit zagter rust verkreegen?
Zoo blyve uw kroon, uw VRYHEID onbelaagt:
Zy sterke met Barmhertigheid haar zetel;
Want als zy van die zuil word onderschraagt,
Gelyk tot noch, zal niemand, hoe vermetel,
Haar hinderen; zoo word zy noit berooft
Van heil, schoon elk haar vyanden wou styven:
Al hangen haar nu wolken boven 't hoofd
Van druk; geen nood, zy zullen overdryven;
Want Hy, die haar zo dikwils heeft behoed,
Gesterkt in nood, gered uit nederlaagen,
Zal steeds, indien zy houd dien zelfden voet,
Wel zorg voor haar gerusten welstand draagen.

C[L]: B R U I N

Copye Van de privilegie.

DE Staten van Holland ende Westvriesland doen te weten, alsoo ons vertoond is by de Regenten van het Burger Wees huis ende Oude Mannenhuis der Stadt Amsterdam, en, in die qualiteyt, te samen ygenaars, mitsgaders Regenten van den-Schouburg aldaar, dat zy Supplianten, sedert eenige Jaren hebbende gejouisseert van onsen Octroye of Privilegie van dato den 19. September 1684 waar by wy aan de Regenten van den selve Schouburg, in die tyd, hadden gelieven te consenteren, accorderen ende octroijeren, dat sy, gedurende den tyd van vyftien eerst achter een volgende Jaren, de Werken, die doenmaals teu dienste van het Toneel reeds gedruckt waren, ende van tyd tot tyd, nog vorder in het ligt gebracht, ende ten Toneele gevoert soude werden, alleen soude mogen drukken, uytgeven enverkopen, nu ondervonden, dat de Jaren, by het voorgemelde onse Octroy of Privilegie genaemt, op den 19, September 1699. souden komen te expireren; ende dewyl de Supplianten ten meesten dienste van de Schouburg, waar van hunne respective Godshuyzen onder andere mede moesten werden gesubeendeert, de voorgemelde Werken, soo van Treurspellen, Blyspellen als Kluchten, als anders, die reers gedrukt en ten Toneele gevoert waeren of in het toekomende gedrukt, en ten Toneele gevoert souden mogen werden, geerne alleen, gelyk voorheenen, souden blyven drucken, doen drucken uyt geven en verkopen, ten einde de selve Werken door het nadrucken van anderen, haer luyster, soo in tael, als spelkonst, niet mogten komen te verliezen, dog dat sulex aan haer, na de expiratie van het bovengemelde ons Octroy, en sulx nae den 19. September 1699. niet gepermitteert soude wesen, soo vonden de Supplianten hun genootsaakt sig te keeren tot ons onderdanig versoekende, dat wy aan de Supplianten, in hare bovengemelde qualiteyt, geliefden te verleenen prolongatie van het voorsz Octroy of Privilegie, omme alsoo de voorsz. Werken, soo van Treurspellen, Blyspellen, Kluchten, als andere, reets gemaakt en ten Toneele gevoert, en als nog in het ligt te brengen, den tyd van vyftien eerst achter een volgende Jaren, alleen te mogen drucken en verkopen, of doen drucken en verkopen met verbod aen allen anderen op seeckere hoge penen, by U Ed, Groot Mog. daar toe te stellen, en voorts in communi forma; soo is 't dat wy de sake ende het versoek voorsz. overgemerkt hebbende, ende genegen wesende, ter bede van de Supplianten, uit onse rechte wetenschap: Souveraine magt en authoriteit. De selve Supplianten geconsenteert, geaccordeerd ende geoctroyeert hebben, consenteren accorderen ende octroyeren, mits desen, dat sy, by continuatie,

de voorsz. Wercken, soo van Treur spellen, Blyspellen, Klugten als andere, reets gemaakt en ten Toneele gevoert, en als nog in het licht te brengen, den tyd van vyftien eerst achter een volgende Jaren, alleen binnen onsen landen, sulten mogen drucken, doen drucken, uitgeven en verkopen, verbiedende daarom alle en een ygelyk, de voorsz. werken, in 't geheel ofte ten deele, naa te drucken, ofte, elders naargedrukt, binnen den selven onsen landen te brengen, uit geven ofte verkopen, op de verbeurte van alle de naargedrukte, ingebragte, ofte verkogte exemplaren, ende een boete van drie honden guldens daar en boven, te verbeuren, te appliceren een darde part voor den Officier, die de calängie doen sal, een darde part voor den Armen der Plaatsen daar 't casus voorvallen sal, en het resterende darde part voor de Supplianten, alles in dien verstande, dat wy de Supplianten met desen onsen octroye alleen willende gratificeren tot verhoedinge van hare schade door het naadrucken van de voorsz. Wercken, daar door in geenigen deele verstaan den inhoude van dien te authoriseren, ofte te advoueren, ende, veel min het selve onder onse protextie en de bescherminge eenig meerder credit, aansien, of reputatie te geven, nemaar de Suplianten in cas daar inne iets onbehoorlyks sonde influeren, alle het selve tot haaren laste sullen gehouden wesen te verantwoorden, tot dien einde wel expresselyk begerende, dat by aldien sy dese onse Octroye voor de voorsz. wercken sullen willen stellen, daar van geen geabbrevieerde ofte gecontraheerde mentie sullen mogen maken nemaar gehouden sullen wesen het selve Octroy in 't geheel, en sonder eenige Omissie, daar voor te drucken, ofte te doen drucken, ende dat sy gehouden sullen zyn een exemplaar van alle de voorsz. wercken, gebonden en wel geconditioneert, te brengen in de Bibliotheecq van onse Universiteit tot Leyden, ende daar van behoorlyk te doen blyken, alles op pene van het effect: van dien te verliesen. Ende ten einde de Supplianten desen onsen ectroye ende Consente mogen genieten als naar behooren, lasten wy allen ende een ygelyk die 't aangaan mag, dat sy de Supplianten van den inhoude van desen doen lasten ende gedogen, rustelyk, vredelyk ende volkomentlyk genieten ende gebruiken, cesserende alle belet ter contrarie gedaan. Gedaan in den Hage; onder onsen groote Zegele, hier onder aan doen hangen op den een en twintigste May in 't Jaar onses Heer en Zaligmakers, een duisent ses hondert negen en negentich.

Ter ordonnantie van de Staten

S I M O N van B E A U M O N T.

De Regenten van het Wees-en Onde Mannenhuis hebben, in haar voorsz. qualiteit, het recht van dese Privilegie, voor DE GRONDLEGGING DER ROOMSCHE VRYHEID, Treurspel, vergund aan de Erfgenaamen van *Jacob Lescailje*.

In Amsterdam den 6 Maart 1713.

Vertooners.

LUCIUS JUNIOS BRUTUS, *Bedekte voorstander der Vryheid.*

LUCRETIA, *Roomsche juffer*, *vrouw van Collatinus*.

VALERIUS, *Namaals genoemt Publicola, vriend van Brutus.*

LUCRETUS, *Vader van Lucretia*, } *Voorslanders der Koninglyke heerschappye*.

COLLATINUS, *Neef van Tarquinius*, } *Voorslanders der Koninglyke heerschappye*.

HERMINIUS, *Gebannen Roomsch Edelman, vyand van Tarquinius.*

CLAUDIUS, *Hoofd van 't Volk*.

EMILIUS, *Vertrouweling van Brutus*.

CAMILLUS, *Vrygemaakte van Collatinus*.

CAMILLA, *vertrouwde van Lucretia*.

Gevolg van Romeinen en Collatiners.

Lyfwagt.

De grondlegging der Roomsche vryheid. Treurspel.

Eerste deel

Eerste toonneel.

BRUTUS.
HOe lastig valt het voor een edelmoedig hert,
't Gevoelen van zyn leed in 't midden van de smert,
In al zyn daaden en gewigtige gepeinzen,
In weerwil van natuur te dekken en te ontveinzen?
Zo zwerf ik heen en wêer gelyk een roerloos schip
In barre zee, het geen gevaar loopt op een klip
Door een verbolgen storm aan splinteren te stooten.
O wisselvalligheid! hoe speelt gy met de Grooten?
Want was ik van een slaaf geteelt en opgevoed,
Deez' wederwaardigheid was nimmer my ontmoet.
O welk een groot geluk! wat heil is hem gegeeven,
Die buiten Staatsbewind zyn dagen af mag leeven,
En ver van al 't gewoel zyn lot bezit gerust,
Daar noit een hofharpy zyn hertsgenoegen blust?
Maar ik, verkropt van veel ellenden die my plaagen,
Moet alles dulden, en mag noit myn leed beklaagen.
O Romen! wanneer wagt ge uw vryheid van deez' hand,

Belaaden met de zorg voor u, myn Vaderland,
Welks vryheid daag'lyks dreigt den laasten snik te geeven?
Om noit weêr op te staan, sleep ik dit droevig leven,
't Geen my veel zwaarder valt als de allerwreedste dood;
En zag ik eens, helaas! een uitkomst in den nood,
Om u van slaverny en rampen te bevryden,
Ik was getroost noch meer, als 't weezen kon, te lyden,
Hoe wel by myne smert al 's waerelds ongeluk
Niet op te weegen is door overmaat van druk,
Die my zo menigmaal de droeve ziel doorboorden.
Ik heb myn Vader en myn Broeder zien vermoorden,
Toen ik my nauwlyks redde, om met een zuuren stap
Naar Metapont te gaan in bange ballingschap,
Daar Dama, dochter van Pitagoras, my leerde,
Myn wraak te ontveinzen als ik herwaarts wederkeerde:
Die wyze raad, hoe streng, hoe moeilyk voor natuur,
Heb ik zo lang gevolgt, of eens ter goeder uur,
Een eerlyk middel tot ons heil zich openbaarde:
Maar, ach! 't geluk dat steeds zich tegen ons verklaarde,
Begunstigt den tiran, die eer en deugd versinaad:
En wat 't de zorg alleen voor ryksbelang en Staat,
't Geen myn benauwde ziel doet onophoud'lyk waaken,
Een schielyke omkeer kon my haast gelukkig maaken,
Maar anders is 't gestelt met myne minnesmert:
Helaas! Lucretia, een ander heeft uw hert;
Myn vyand zeegepraalt en heeft bezit genoomen
Van eenen schat, waar by de heerlykheid van Romen,
Met al haar pragt en praal voorby gaat in 't verschiet:
Is dit myn loon dan voor een eindeloos verdriet?
Is dit uw trouw belofte aan my wel eer gegeven?
Is dit uw zedigheid by elk zo hoog verheeven?
Neen, neen, de sterke zucht tot eer en eigenbaat,
Maakt dat gy Brutus, om zyn ongevallen, haat,
En Collatinus had uw hert niet ligt verovert,
Indien uw ziel niet was door gierigheid betovert,
Hy, door Tarquinius zyn naam-genoot, gestelt
In slaatbedieningen verkregen door geweld,
Kon u, ô laf heid voor een eed'Je romeininne!
Beweegen zonder liefde, o smaat! tot zyn e minne:
Ach! waart gy veinzende voor my zo koel ca schuw,

En wist gy dat ik niet kon leeven zonder u?
Waarom myn hertsgeheim, 't geen ik u heb ontslooten,
Dan niet aan Tullia en al de Roomsche Grooten
Ontdekt? zo was ik met een dood voor altoos vry,
Daar ik nu door uwe Echt wel duizend dooden ly:
Ja, wreede, 't is ... maar ach! waar voert de drift my heenen,
De zon van myn geluk, helaas! heeft uitgescheenen,
't Is nacht voor myn gezicht waar ik my wend of keer:
De wanhoop raad my, nu ik myn beleedigde eer,
Myn Vader, Broeder, noch 't Gemeenebeft kan wreeken,
Dat ik my zelf, om rust te vinden, moet doorfteeken:
De reeden, hoe wel zwak, toont, dat dit gruwelstuk
De naaste trap is tot myn eeuwig ongeluk.
O doodelyke stryd! wat baart ge al droeve zuchten?
Wie volg ik best om myn verdriet en ramp te ontvlugten?
Daar komt Emilius, zyn raad zal my misschien
Het einde van myn kwaal, en myne rust doen zien.

Tweede toonneel.

EMILIUS, BRUTUS.

EMILIUS.
HOe is 't, myn Heer, word gy van angst en zorg bestreeden?

BRUTUS.
Het is gedaan, myn vriend, de wanhoop heeft de reeden
By naar verwonnen in 't bedrukt en trooff loos hert,
Ja ik voorzie door haar reeds 't einde van myn smert.

EMILIUS.
Is 't mooglyk? word uw hert tot wanhoop aangedreeven?
Dus kunt gy noit de rust aan Romen wedergeeven.

BRUTUS.
Die geef ik aan my zelf door een beroemde dood.

EMILIUS.
Het geeft geen rust, wanneer men sterven wil uit nood,
Men moet de dood, hoe 't gaat, noit zoeken, maar verwagten

BRUTUS.
Maar wat is 't leeven, vol zwaarmoedige gedachten?

EMILIUS.
Die moet gy door geduld en tyd verwinnen.

BRUTUS.
Maar,
Wie ziet het eind, helaas! van rampen en gevaar?

ÉMILIUS.
Ach! hebt gy dan vol moed uw leed vergeefs gedraagen,
En zwigte noit uw ziel voor tegenspoed en plaagen?
Wat baat het zo ge u zelf niet steeds stantvastig toont,
Tot dat een heerlyk einde uw lydzaam leeven kroont?
Want Romen moet door u haar vryheid weêr verwerven;
Dies waagt gy al te veel door uw ontydig sterven:
Bedenk eens als ge uw dood verhaast door eigen schuld,
Wat last, wat misdaad gy niet op u laaden zult;
Ja, overweeg eens hoe veel onderdrukte zielen,
Gedwongen onder 't juk des dwingelands te knielen,
In 't heim'lyk zuchten om een Staatverlosser, daar
Hun heil aan hangt, die elk kan redden van gevaar:
Ach! Heer, laat dit uw ziel zo 't moog'lyk is beweegen,
Hier op verleenen u de Goden hulp en zeegen;
Zo worde uw geest getroost, uw hoop en wens voldaan;
Zo blyve op 't Capitool uw zeegeteekens staan.
Maar hoe? gy antwoord niet, en toont my taal noch teeken

BRUTUS.
Ga, haal Valerius, ik moet dien held eens spreeken.

EMILIUS.
Verschoon my, Heer, dat ik in uw beveelen mis:
Neen, ik verlaat u niet in deeze ontsteltenis,
Voor dat uw wanhoop is gebannen door de reeden.

BRUTUS.
Ach! myn Emilius, ik heb my zelf bestreeden,
Ja overwonnen, want ik schaam my om die daad,
En ben voortaan geneigt te luist'ren naar uw raad,
Ga dan gerust.

EMILIUS.
Ik volg met blydschap uw gebooden.

Derde toonneel.

BRUTUS.
ACh! Brutus, zoud ge u zelf door lafheid kunnen dooden?
Zyn dit de blyken van een edelmoedige aart?
Is dan het dierbaarst' pand by u zo weinig waard?
Maar wie is meester van zyn innerlyke togten,
Byzonder als hy word zo hevig aangevogten?
't Is waar, de dood maakt wel een einde van 't verdriet,
Maar ook van al 't vermaak 't geen hier den mens geniet;
Dies geest het sterven in zich zelf noch ramp noch voordeel,
Wanneer men 't wel bedenkt met een doorzichtig oordeel.
Vergeet dan, ô myn ziel! de rampen van uw' tyd,
En strëef op 't spoor van eer in 't aanzien van de nyd,
Zo zult ge op 't onvoorzienst' uw leed te boven komen,
Wanneer ge in zeegepraal de vyanden van Romen,
Zult zien gekeetent, en 't Eenhoofdige Gezag
Voor eeuwjg uitgeroeit, verdelgt met eenen slag;
Dan zal de vryheid als een zuiv're leli bloejen,
En uit haare eedlen stam de vreede en welvaart groejen.
Maar ach! hoe zoet is 't zich te vleien met een waan,
Wanneer men onbedacht, die neemt voor waarheid aan?
Die drift zet steeds een deur van zorgeloosheid open.
Kan ik, rampzalige! oit op grond van reeden hoopen,
Dat zulk een' aanslag van het allerzwaarst gewigt,
Naar wens gelukken zal? ach! ik geloof 't niet ligt,
Want nu ik myn verstand voor ieder moet bedekken,
Wat zal my tot een steun en werktuig dan verstrekken?
Deez' zaak vereist een geest, die schrander is en kloek.
Maar zagt wie nadert my?

Vierde toonneel.

EMILIUS, BRUTUS.

EMILIUS.
MYn Heer, op u verzoek,

Zal Heer Valerius zo aanstonds by u koomen:
De Hemel geef dat uw besluit tot heil van Romen,
In 't einde eens word gekroont door een' beroemden daad.

BRUTUS.
Gy, myn getrouwe, die myn druk ter herten gaat,
En myn geheimen weet, die alles hebt verlaaten
Om my te dienen, ga, doorsnuffel alle straaten:
Vermom u veilig, hoor en zie wie kwalyk spreekt
Van de aards tiran, en die zyn boosheid voed en kweekt,
Daar zyn 'er moogelyk die schrikken voor zyn plaagen,
Ja die haar leven voor de vryheid willen waagen:
Ik zie Valerius.

Vyfde toonneel.

VALERIUS, BRUTUS.

VALERIUS.
WAt suft uw groote geest,
Die voor den zwaarsten last noit is verschrikt geweest?
Emilius heeft my uw zwakheid voorgedraagen.
Schép moed, een edel hert zwigt noit voor harde slaagen;
Die lyden kan, word zelf het lyden zo gewoon,
Dat hy zich niet ontroert, schoon alle smaad en hoon
Gelyk een watervloed komt op hem nederstroomen,
Hy heft het hert om hoog gelyk de pallemboomen,
Die nimmer buigen voor het woedend stormgeweld;
Dus droegt ge u onlangs noch gelyk een' dapp'ren held,
Wat slaafse wanhoop heeft u konnen overwinnen?

BRUTUS.
't Is waar een' duist'ren damp benevelde myn zinnen;
Doch toen het zonnelicht der reeden my bescheen,
Wierd myn gemoed verheugt en deeze wolk verdween:
Maar gy, myn halsvriend, kan u dit verwond'ring baaren,
Die myne ellenden weet, ja al myn wedervaren,
Ik ben een mens, geen staal noch steen, myn ongeval
En druk, kaatst my steeds heen en weêr gelyk een bal,
Maar dat ik veinzende om de wreedheid niet te tergen,
Myn oordeel en verstand, ô schande! moet verbergen,

Kwelt my wel 't meest, dat was 't, waar door ik zo verviel
Van 't spoor der reed'lykheid.

VALERIUS.

't Zy ver dat ik uw ziel
Dien troost beneemen zou om over 't leed te klaagen,
Ontlast u zetven tot verzagting van uw plaagen,
Maar sluit de wanhoop uit uw edelmoedig hert:
Dat monster, voortgeteelt uit lafheid, spyt en smert,
Schuw voor hulpmidd'len om haar schade te verhoeden,
Ontziet noch eer noch deugd wanneer zy slaat aan 't woeden,
Verdoovende den glans van reeden en natuur,
En zoekt haar troost aan bast, aan water, staal en vuur,
Noch tragt men deeze pest zo vol afgryslykheeden,
Met d'eernaam van iet groots en loflyks te bekleeden.
Is 't moed, om 't minste leed te loopen naar de dood?
Neen, neen, maar die gehart in de allerzwaarste nood,
De stormen door geduld kan zonder smert verachten,
En met den tyd de hulp van 't Godendom verwagten,
Dat is een held die voor geen ongevallen zwigt.
Versus dan niet, myn vriend, maar wagt het helder licht
Bezadigt af, dat op den Staat zal nederdaalen;
Ja ik voorzie reeds, hoe de schittterende straalen
Doorbreeken na een nagt van naare duisternis;
De Goden zullen eens de onnoozelheid gewis
Herstellen in haar eer, waar door zy steeds zal bloejen.

BRUTUS.

De Goden, zouden die zich noch met ons bemoejen,
Met ons ellendigen van hulp en raad berooft?
Valerius, hy is te dwaas die dat gelooft,
Zy zyn te hoog om aan ons arme stervelingen
Te denken, zie maar eens den loop der aardse dingen
Met ernstige oogen aan, 't staat alles hier verwert,
De Vroomheid word alom gepynigt door de smert,
De goddeloosheid ziet men 't loon der deugd verkrygen,
De Waarheid word gedoerat, Rechtvaardigheid moet zwygen,
De Kuisheid staat ten doel voor de ontucht heet van gloed.
Ja, wie maar destig is en eerlyk van gemoed,
Word onderdrukt van hen, die, spoorloos en verwaaten,
't Gemoed verraaden om gezag en hooge staaten:
Zyn dit geen blyken dat der Goden oppermacht,

De zorg laat vaaren voot het mensselyk geslagt?
Want anders, (om niet van een vroeger tyd te spreeken)
Zou zy niet dulden dat een Koning vol gebreeken,
Ons hier beheerste door een onbepaalde wet,
Die Romen in een zee van bloed en traanen zet,
En lacht met Tempeldienst, Vestaalen, eer en zeeden,
Daar niemand hem belet in zyn onmenslykheeden.
Was Servius geen vroom en edelmoedig Vorst,
Die noit zyn boezem heeft met tiranny bemorst,
Maar die voor 't algemeen zich droeg gelyk een Vader?
Wat was dien held zyn loon? dat hy als een verrader,
Van dien Tarquinius, die hy zyn dochter gaf,
Gesleept, gestooten wierd van zynen rykstroon af,
En deerlyk omgebragt, 't geen ieder noch doet yzen,
Daar Tullia, wiens hair moet niet te berge ryzen?
Zelf over 't bloedig lyk haar 's vaders heenen reed:
Gy zaagt d'ondankbaare in een ryk gewaad gekleed,
Met een gezicht dat steeds door snoode wreedheid blaakte,
Terwyl den dwing'land zich van Romen meester maakte:
Dus schynt het, als men dit verwert Heel-al beziet,
Dat al wat hier gebeurt maar by geval geschiet.

VALERIUS.
O Brutus! de uitkomst en de val der trotse Grooten,
Stoot uw gevoelen om, als gy ze ziet verstooten
Uit haar bouwvallig ryk, of door een fellen slag
Van 't stetflot overmant in 't midden van 't gezag:
Ja, zelf hun schyngeluk kan rust noch blydschap geeven,
Wanneer zy, door haar woede angstvallig aangedreeven,
Gelyk een vlugtig hart vermoeit en afgejaagt,
Die hartworm, die 't gemoed met scherpe neepen knaagt,
Niet konnen door 't genot der wellusten verdooven:
Of komt die doodschrik ook door 't los geval steeds boven,
Die 't stoutste hert ontroert waar 't ook zich keert en wend.
O neen, want schoon 'er noit word hooger magt erkent,
't Gemoed, dat nimmer veinst, moet zelf den boosten leeren,
Hoe bitter dat het smert, het Godendom te onteeren,
Schoon die voorzienigheid word in haar ziel gewraakt.

BRUTUS.
Die reden klemt, myn vriend, gy hebt myn hert geraakt.

VALERIUS.
En wat belangt het lot der vroomen hier op aarde,
Hoe zeer zy zyn veracht de deugd behoud haar waarde,
De deugd is steeds zich zelf een onverganklyk loon,
Zy ruilt haar weelde voor geen scepter-staf en kroon,
Al word zy hier geprangt, geboeit met ys're banden,
Geen' hoon, geen bitse smaad verstrekt haar ooit tot schanden,
Zy leeft gerust en stil en lydzaam in den nood,
En ziet met vrolykheid het leven in den dood.
Of zoud gy dit noch ook 't geval toeschryven konnen?

BRUTUS.
Helaas Valerius! gy hebt my overwonnen,
Ja ik erken een magt die overal gebied.

VALERIUS.
Op zulk een grond zal haast uw kwelling en verdriet
Verdwynen, om met my 't Gemeenebest van Romen
Te redden, op dat zy haar rust eens mag bekoomen:
De hulp der Goden is een vaste toeverlaat,
Voor hem die dwing'landy en alle gruw'len haat,
En wie kon op haar gunst zyn hoop ooit beter vesten
Als wy, die onvermoeit het vaderland ten besten,
Ons overgeeven om de Vryheid op 't altaar
Te heffen, en het volk te hoeden voor gevaar:
O vryheid dierbaar pand! gy zyt niet op te weegen,
By al wat ooit de naam van kost'lyk heeft verkreegen.
O edel Staatkleinood! 't geen heeden door de magt
Eens Konings word verdrukt, vertreeden en verkragt,
Ik hoop u noch te zien met aangenaarae straalen,
Gelyk een middagzon in volle luister praalen.

BRUTUS.
Maar 't is een yd'le hoop die troost noch uitkomst ziet.

VALERIUS.
Zy zalft nochtans de wond van 't afgepynt verdriet.

BRUTUS.
Maar ze is vergeefs, als zy haar wit niet kan beoogen.

VALERIUS.
De wanhoop heeft er meer als waare hoop bedroogen.

BRUTUS.
Wat wagt gy doch van haar die ons steeds tegenviel?

VALERIUS.
Zy brengt my heil voor 't licht, en blydschap in de ziel.

BRUTUS.
Hoe, daar het onweêr raast zo grimmig en verbolgen?

VALERIUS.
De hoop moet voor gaan zal 't genot der lusten volgen.

BRUTUS.
't Is waar, maar twyff'len wy niet aan 't gehoopte goed?

VALERIUS.
Wat mymert uw verstand, laat steeds uw helden-moed
Haar werking doen om door een eed'le veinzerye
Te ontdekken, wie door deez' gehaatte dwing'landye
Bewoogen is met ons de hand aan 't werk te slaan,
Terwyl ik van myn zyde iet wigtigs zal bestaan,
Ik zal Lucretius den aanslag openbaaren,
Indien hy tegen den tiran zich wil verklaaren,
Zie ik 't gewonnen, want ik weet hy is gehoont
Van Tullia, die staat noch achtbaarheid verschoont.
Herminius dien held, vol edelmoedigheeden,
Die zyne ballingschap verliet om zeek're reeden,
Verstrekt ons eene zuil en vreest geen ongena;
Ik weet zyn liefde tot myn kind Valeria
Die zal ik hem, mits hy ons helpen zal, belooven,
Zo streeven wy 't gevaar trots al 't geweld te boven,
Ik zet myn goed en bloed voor 't lieve vaderland,
En sneuvel ik, myn dood zal tot een offerand
Van 't waardigste juweel door niemand te waardeeren
Verstrekken; dus moest elk de dierb're Vryheid eeren.

BRUTUS.
Wel aan myn halsvriend, die alleen door uwe deugd
Dit stervend leeven rekt en myne ziel verheugt,
Ik twyffel nu niet meer of 't zal ons wel gelukken,
De tiranny zal ons niet eeuwig onderdrukken,
Uw raad steekt myn gemoed met vuur van yver aan;
Dies zal ik Romens juk verbreeken, of vergaan.
Maar zeg my, kwam u niets van Ardea ter ooren,
Een schielyke overgang zou ons genoegen stooren,
Want zo Tarquinius die stad kreeg in zyn magt,
Ik zag den staat noch meer in slaverny gebragt,
Hoe zou 't onschuldig bloed by heele beeken stroomen?

VALERIUS.
Den dwingeland kan nauw zyn woede en spyt betoomen,
Nu 't kommerlyk beleg hem van zyn hoop versleekt,

Die stad is wel verzien van helden, opgekweekt
In list en oorlogsmoed, die in verscheide togten,
De zeege hebben op hun vyanden bevogten;
De zucht tot vryheid doet hen stryden met vermaak,
En 't geen myn hoop versterkt in deez' gemeene zaak,
Is dat hy Tullia in 't leger heeft doen koomen,
Een teeken dat hy voor geen oproer schynt te schroomen,
Want als de boosheid slaapt in diepe zorg'loosheid,
Word dikwils haaren val op 't onvoorzienst' bereid,
Hy daalt wel s'avonds die den morgen heeft verheeven.

BRUTUS.
Wel aan, laat ons dan zien wat ons den tyd zal geeven.

Einde van 't eerste Deel.

Tweede deel.

Eerste toonneel.

LUCRETIA.

MOest ik helaas! door 't vaderlyk ontzag,
Myn hand dan aan myn' grootsten vyand geeven?
O haat'lyk uur! bedroefden bruiloftsdag!
Wat hegt gy aan de dagen van myn leeven
Al rampen in het bloejenst' van myn jeugd?
Wat heeft my tot dit huwelyk bewoogen,
Waar door dat ik het voorbeeld van de deugd,
Zo deerlyk heb, doch zonder schuld bedroogen?
Ach Brutus! die ik teder heb bemind,
En die ik tot myn schaamte niet kan haaten,
Geloof niet, schoon u de achterdogt verblind,
Dat ik u heb met myne wil verlaaten.
Was 't mooglyk dat ge in myn onnoozel hert
Kost zien, gy zoud daar al het meedelyden
Bespeuren, dat men kan om iemands smert
Gevoelen, nu ik u niet kan bevryden:
Myn vader dient den trotsen dwingeland,
Die hem tot staat en rykdom heeft verheeven,
En gy verbergt uw moed en uw verstand,
Van ieder, ach! en ook van my begeeven,
Dit was uw troost, en als ik 't zeggen mag,
't Was ook de myne in dit rampzalig leeven,
Dat gy my mogt in 't heim'lyk dag aan dag,
Getuigenis van eerb're liefde geeven;
Maar nu, helaas! is u door myne trouw,
Dat zoet vermaak voor eeuwig afgesneeden,
Waar door myn ziel verzinkt in diepe rouw,
Die naauwelyks bestiert word door de reeden.
Moet dan de deugd steeds onder 't ongeluk,
En 't zwaar gewigt van duizend rampen zwoegen,
En leeft altoos de boosheid buiten druk,

Daar zy geniet haar wellust met genoegen?
Beklaaglyk lot: maar ach! wat nu gedaan?
Wat anders als de wreedheid te braveeren,
En met geduld dien slag te wederstaan,
Die door geen raad noch middel is te keeren.
Wyk uit myn hert, o minneprikkel! wyk,
En kwetst my niet door 't aangenaam herdenken
Van mynen staat, eer ik door 't huwelyk
Gedwongen was myn liefde weg te schenken,
Terwyl ik hier dien braaven held verwagt,
Om hem myn dwang en onschuld te betoonen,
Myn onschuld, ach! wie had zulks ooit gedacht,
Dat zulk een ramp myn bruiloftsfeest zou kroonen.
Wel aan myn ziel, maak u tot de afscheidgroet,
Zo doodelyk en vol van droefheid vaardig,
En wagt de dood dan met een vast gemoed,
En de eernaam van een Romeininne waardig.
O Goden! voor wiens oog hier niets verborgen is,
Versterk my in myn leed en deeze ontsteltenis,
Op dat ik... maar ik zie Camilla herwaards treeden.

Tweede toonneel.

CAMILLA, LUCRETIA.

LUCRETIA.
WEl, hebt ge uw last verrigt?

CAMILLA.
O Ja met angst bestreeden.

LUCRETIA.
Wat is er gaans? spreek doch, melt de oorzaak van uw rouw.

CAMILLA.
Ach, Heer Lucretius is my ontmoet mevrouw.

LUCRETIA.
Hoe, is myn vader niet in 't leger? wat wy hooren,
Helaas! dit voorval zal myn oogmerk moog'lyk stooren,
Heeft hy u niet gezien?

CAMILLA.
O neen, ik trad te rug
En sloeg de weg op naar de Sublicaanse brug,

Om zo van achteren in dit vertrek te komen.

LUCRETIA.
't Is wel, wy hebben nu voor geen gevaar te schroomen;
Maar is 't geen tyd dat gy my u verrigting meld?
Wat oordeelt Brutus van myn komst?

CAMILLA.
Hy was ontstelt,
Ik zag een' stryd in zyn bedrukt en treurig weezen,
Waar in verbaastheid, hoop en liefde was te leezen.

LUCRETIA.
Geen wonder, want hy heeft die boodschap niet verwagt:
Maar komt hy?

CAMILLA.
Ja mevrouw, hy luisterde my zagt
In 't oor, dat hy u hier aanstonds zal komen vinden;
Maar is 't wel raadzaam zulk een aanslag te onderwinden,
Vergeef myn tegenwerp, indien ik spreeken mag,
Uw eer lyd last mevrouw, indien 't komt aan den dag.

LUCRETIA.
Camilla kent gy my, en kunt gy dan noch denken,
Dat ik iets doen zou dat myn achtbaarheid zou krenken?

CAMILLA.
't Zy ver dat ik uw deugd verdenken zou Mevrouw,
Maar dikwils doet men iets, dat met geen naberouw
Te boeten is, schoon 't hert wel zuiver word bevonden,
Ik vrees de nyd en 't snood vergif der lastermonden:
Een minnaar als gy weet is doorgaans ziende blind;
Dies ben ik zeer beducht als Brutus u hier vind,
Dat hy van liefde, spyt en argwaan ingenoomen,
Vergeeten zal dat hy moet veinzen binnen Romen;
't Is ook niet veilig dat gy hem hier spreekt alleen,
Ik vrees voor 't hofgezin dat zy in 't einde uw reên
Beluist'ren zullen, door nieusgierigheid gedreven:
Het groot gevaar waar in ge uw eer stelt, en zyn leeven,
Doet my steeds sidd'ren als ik iemand maar ontmoet.

LUCRETIA.
Wat dampen ryzen steeds uit uw zwaarmoedig bloed?
Gy vreest vergeefs, wil dan die hertstogt vry vergeeten,
De laster geeft geen smet aan 't schuldeloos geweeten:
Schoon al de waereld my voor 't snoodste schepzel hiel,
Oprechte onnoozelheid zou de onbevlekte ziel

Verheugen in die smaad; en spreekt gy van gevaaren,
Wat achterdenken zou deeze aanspraak kunnen baaren,
Nu elk hem zinloos houd en lacht met zyn verdriet?
Zyn veinzery beschut myn eer, schoon 't ieder ziet,
Al was 't myn vader en gemaal; dies zyt te vreeden,
En boven dat heb ik noch myn byzond're reeden,
Het gaa zo 't wil, ik moet hem spreeken voor myn dood.

CAMILLA.
Gy wilt dun sterven, Goon! behoed ons in dien nood.

LUCRETIA.
Ja stond het aan my zelf, en kon ik zonder smetten
De handen aan my slaan, niets zou myn dood beletten,
Maar nu verwagt ik 't eind van al myn ongeval,
Kloekmoedig af, wie weet wat haast gebeuren zal:
Een voorgevoelen, my van boven ingegeeven,
Voorzegt my nacht aan nacht dat ik niet lang zal leeven;
Maar ach! een doodlyke angst bezit myn droeve geest,
Die voor iet erger als het sterslot is bevreest,
En zonder dat ik weet waar voor ik heb te schroomen.

CAMILLA.
Mevrouw herstel u, ik zie Brutus nader komen.

Derde toonneel.

BRUTUS, LUCRETIA, CAMILLA.

BRUTUS.
DE Goden schenken my Mevrouw dan die gena,
Hoe, gy in Romen? gy verlaat Collatia,
Om in deez' waereld-stad met flikkerende straalen?
Van uw verheeven deugd gelyk voorheen te praalen?
Bedriegt myn oog my, of is 't waarheid 't geen ik zie?
O ja, gy zyt het zelf. vlie nu myn rampen, vlie,
Nu ik dat lief gezicht in 't einde eens mag genieten,
Na zo veel plaagen en benauwde ziels verdrieten;
Maar mag ik hoopen tot verligting van myn smert,
Dat Brutus noch een plaats heeft in uw edel hert,
Want zonder reeden hebt ge uw woonplaats niet verlaaten,
Dit vleit my, dat gy my ten minsten niet zult haaten,
En dorst ik melden al 't genoegen 't geen ik vind,
Ik zei, ik word noch van Lucretia bemind.

LUCRETIA.
Hoe Brutus! veinst gy? of zyn waarlyk uwe zinnen
Bedwelmt, dat gy noch spreekt van lieven en beminnen?
Kent gy u zelf en my, weet gy myn huwlyk niet,
En kwetst gy noch myn eer? o duldeloos verdriet!
Waant gy dat myne komst uw hertstogt zal verzagten;
Ach Brutus! moet ik zulk een taal van u verwagten,
Van u, die ik verkoor tot troost in myn ellend.

BRUTUS.
O ja, ik ken u, maar had ik u noit gekent,
Of my wat beeter in myn hoopelooze dagen,
Helaas! Mevrouw, wat druk en eindelooze plaagen
Had ik ontgaan? daar nu myn' afgepynden geest,
Meer voor uw koelheid als voor alle rampen vreest:
Had gy deez' balling van zyn vaderland en maagen,
Een' onverzoenb'ren haat voor liefde toegedraagen,
De dood had mogelyk myn levens lamp geblust,
En ik genoot na zo veel leed een zachte rust:
Maar ach! wat schrand're pen ontdekt het aan de zinnen?
Zo deugdelyk, zo trouw, zo vuurig te beminnen,
Zo teder en volmaakt weêrom gelieft te zyn,
Niet wispeltuurig uit gewooonte, niet in schyn,
Maar uit het hert, gelyk my dikwils is gebleeken,
En zonder reeden van zyn hoop te zyn versteeken,
Wie leeft er die de dood daar niet voor kiezen zou?
En dit is my ontmoet, gelyk gy weet, Mevrouw;
Doch de eerbied daar gy my altoos hebt in zien leeven,
Lyd niet dat ik u ooit zal ongenoegen geeven,
Ik zal niet klaagen, neen, laat Collatinus vry
Bezitter zyn van 't geen my toekomt, nooit zal hy
Met reden duchten dat ik hem om u zal haaten:
Maar 't is onmooglyk om myn liefde te verlaaten;
Ly dan myn minnesmert tot mind'ring van myn rouw,
Schoon ik de vrucht daar noit van plukken zal Mevrouw.

LUCRETIA.
Is tussen liefde en haat geen middelweg te vinden?

BRUTUS.
O neen, ten zy men door de schyn zich liet verblinden.

LUCRETIA.
Ik weet er een, gy ook als gy 't beseft.

BRUTUS.
Ik niet,
Naardien de liefde of haat voert over ons 't gebied.

LUCRETIA.
Het is de Vriendschap die myn ziel u op komt draagen;
Ach Brutus! kon die gift uw edel hert behaagen,
Nu 't anders niet kan zyn, wat was die schat u waard?
Doof dan uw minnevlam die niet als onrust baart.

BRUTUS.
Helaas! Mevrouw, gy eist van my 't geen niet kan weezen;
Neen die my heeft gekwetst moet my ook weêr geneezen,
Gy gaaft me uw trouw-belofte en woord, ik sta niet af.

LUCRETIA.
Wel of ik u genas en u genoegen gaf.

BRUTUS.
Dat kan niet zyn om dat gy my verbied te minnen.

LUCRETIA.
Gy zult vergeefs, indien ge u zelf niet kunt verwinnen,
Den naam verkrygen van Beschermer van den Staat,
Hy, die zich 't elkens van zyn drift vervoeren laat,
Is niet bekwaam om volk en steeden te oyerheeren,
Die and'ren wil, moet eerst zyn eigen hert regeeren,
Zulk een eist Romen, nu van dwing'landy bestreên.

BRUTUS.
Kunt gy my raaden tot herstelling van 't gemeen?
Wiens Vader en Gemaal, hoe eerlyk zy ook schynen,
De vryheid haten en de woedende Tarquynen
Naar de oogen zien, en hun ten dienst staan, daar 't geweld
De onnoozelheid verdrukt en hier de wetten stelt?
Ach! wierd uw ziel door zulk een eed'le drift gedreeven,
En kost gy noch de hand aan Collatinus geeven,
In wêerwil van uw hert, hoe kan ik dit verstaan?
Ach! die eens weten mogt hoe dat is toegegaan.

LUCRETIA.
Indien myn onschuld u kan brengen tot de reeden,
Zo ooit een s' Vaders dwang, alleen om u geleeden,
Die my deed stemmen tot dit dood'lyk Echtverbond,
U treffen kan, waar door ik tot myn laaste stond
Zal treuren, en de dood in eenzaamheid verwagten;
Zo zal ik u met vreugd ontdekken myn gedachten.

BRUTUS.
Wel aan Mevrouw, hoewel deez' dubbelzinnnigheid

Myn oordeel niet voldoet, vaar voort, ik ben bereid,
Om u naar myne magt in alles te vernoegen:
De Hemel kan doch by myn ramp geen grooter voegen.

LUCRETIA.
Ach Brutus! zoud gy my dat weig'ren, daar om u
Deez' droeve vrouw van al 't vermaak en wellust schuw,
Zich heeft van Romen naar Collatia begeeven,
Ja die om u zich niet ontzien heeft, daar ze uw leeven
Niet anders redden kon, te huwen tot haar smert
Aan Collatinus, daar gy heer waart van haar hert.

BRUTUS.
Gy trouwde dan om my van sterven te bevryden.

LUCRETIA.
Ja Brutus, overweeg eens welk een zee van lyden
My overstroomde, eer dit by my was vast gestelt.

BRUTUS.
Vertoef dan niet Mevrouw dat gy my de oorzaak meld.

LUCRETIA.
't Was op een morgenstond in 't eêlste van de daagen,
Wanneer ik om myn druk en zorgen te verjaagen
In onze bloemhof trad, daar ik de vrucht'bre grond,
Bezaait met drupp'len dauw als schoone paerlen vond;
Ik plukte een roos daar noch dien waassem aan bleef hangen,
En raakte aan 't mymeren met uitgestrekt verlangen,
Om eens met u, indien 't myn Vader toe wou staan,
Den huwlyks-tempel met toejuiching in te gaan,
Verzelt met eenen sleep van maagden langs de straaten,
Ja ik zag Romen reeds van blydschap uitgelaaten
In myn gepeinzen door die zoete drift vervoert;
Maar ach! die vreugd wierd door een dood'lyke angst beroert,
Want nauwlyks kreeg ik die verbeelding in gedachten,
Wanneer Lucretius (wie zou die storm verwagten)
My schielyk uit het hof by hem in huis ontbood,
En my met hem in zyn geheim-vertrek besloot.
Ik zag door spyt en haat zyn vinnige oogen blaaken
Ondankb're, sprak by, durft ge uw eer en pligt verzaaken,
Gy, daar myn edel huis en Romen roem op draagt!
Is dit de destigheid van een romeinsche maagd,
Die mingeheimen heeft in weêrwil van haar vader?
Is dit dan d' afkeer die gy had, toen ik my nader
Aan Collatinus wou verbinden door uw trouw?

Helaas! ik voelde reeds myn hert door naberouw
Geraakt, toen gy de min zo konstig wist te ontveinzen:
Maar had ik toen de grond ontdekt van uw gepeinzen,
Geen onbekende zou ooit roemen dat hy u
Bemind had, ja, o sinaat! waar voor ik yze en gruw;
Hy' had u nooit een brief vol tederheid geschreeven.
Bezef o Brutus! hoe die taal my 't hert deed beeven.
Zie daar, dus voer hy voort, zie een getuigenis,
Wat van Lucretia voortaan te hoopen is,
Waar leeft een dochter die haar Vader erger hoonde?
Terwyl hy my helaas! een van uw brieven toonde.

BRUTUS.
Is 't waar Mevrouw, hoe kwam die brief toch in zyn hand?

LUCRETIA.
Dit is my onbekent, maar denk in welk een stand
Zich toen myn ziel bevond, ik kon van schrik niet spreeken,
En deeze ontsteltenis was voor hem als een teeken
Van myne schuld. hoe? sprak hy, toornig en verwoed,
Ontaarde 't is dan waar? heb ik u opgevoed
En voort gebragt om dus myn achtbaarheid te krenken?
Denk hoe ik smeekte en bad om hem van 't achterdenken
Te ontslaan, door een bewys van myn onnoozelheid,
Maar ach! 't was al vergeefs gebeeden en geschreit,
Ik moest, dit was 't besluit, myn minnaar openbaaren.
Of na drie dagen tyds my zelf helaas! verklaaren
Voor Collatinus die ik altyd heb gehaat;
O doodelyke keur! wie zag ooit droever staat?
Ontdekte ik u, die brief zou uw verstand ontdekken,
Waar door ik 't werktuig van uw ondergang zou strekken,
Of huwde ik tegen dank in weêrwil van myn rust,
Zo wierd de wellust van myn dagen uitgeblust;
Doch eind'lyk heb ik om u voor de dood te hoeden,
Deeze Echt verkooren met een reeks van tegenspoeden.
Zie daar o Brutus! wat ik voor u heb gedaan,
Door edelmoedigheid die niet kon hooger gaan;
Zyt gy nu een' romein in woorden en in daaden,
Volg dan myn voorbeeld om uw hertstogt te versmaaden,
Roei uit die vlam die u en my verstrekt tot hoon.

BRUTUS.
Gy schenkt my 't leeven dan tot zulk een prys? o Goon!
En gy verpligt myn ziel noch tot erkentenisse

Van zulk een gaaf: neen dat myn oog hét licht vry misse;
Mevrouw ik schuw en haat het schynsel van den dag,
Nu ik u niet meer zien, niet meer beminnen mag.

LUCRETIA.
Ach Brutus! kan myn staat uw trots gemoed niet treffen,
Dat dan uw eer het doe: de Vryheid te verheffen
Is al uw hoop en wens, laat dan een vrye ziel
Die nimmer van het spoor der deftigheid verviel,
Ten minsten over 't vuur van wellust zeegepraalen,
Hier kunt gy voor den stryd een schoone prys behaalen:
Kan ik noch op uw hert niets winnen? hoe, gy zucht.
Vaar voort myn Heer, vaar voort, en plukt eerlang de vrucht
Van uw doorlugtige en grootmoedige bedryven,
En kan een vrouwen raad met vrugt uw aanslag styven,
Zo laat, naardien gy moet verbergen uw verstand,
Valerius, uw steun, uw hulp en regterhand,
Myn Vader en Gemaal eens tragten te overreeden,
Om met u in 't verbond tot heil van 't volk te treeden,
Want zo u dit gelukt zie ik den Staat gered.

BRUTUS.
Alziende Goden! die door de onbepaalde wet
Van uw voorzienigheid de magt hebt over allen,
Waarom is zulk een schat my niet ten deel gevallen?
Moest Collatinus dan bezitter zyn, o smert!
Van zulk een schoonheid, zulk een edelmoedig hert?
Helaas! Mevrouw hoe kan ik u genoegen geeven,
Daar 't my veel liever lust te sterven als te leeven?
O liefde! o eer! gy hangt by my in tegenwigt.

LUCRETIA.
De min moet wyken voor uw staatbelang en pligt.

BRUTUS.
Wel aan Lucretia, nu 't anders niet kan weezen,
Zal ik myn hertkwetzuur door tyd en zorg geneezen,
Ja ik zal toonen hoe uw hoogverheevene aart,
My tot een voorbeeld strekt schoon 't my veel rampen baart,
Myn leeven is doch als een schakel van ellenden.

LUCRETIA.
Op die verklaaring zal ik my nu van u wenden.
Vaar wel o braven held! ik heb te lang gewagt,
Dees zamenspraak' wierd ligt by 't huis-gezin verdacht,
Vaar wel verheeven ziel! ik zal gewillig sterven,

Als gy uw rust na zo veel plaagen zult verwerven,
Al rukt den Hemel ons nu van elkander af,
Uw achting blyft my by tot aan het duister graf:
Een beede moet ik noch aan uw gemoed vertoonen,
Wil Collatinus en Lucretius verschoonen,
Indien zy weigeren te treeden in 't verbond.

BRUTUS.
O Zon! ontzinkt gy my in uwe morgenstond?

LUCRETIA.
Ga stil naar 't buitenhof ik durf u niet geleiden.
Vaar wel noch eens, nu 't lot ons dwingt van een te scheiden.

Vierde toonneel.

BRUTUS.
DAar gaat het voorbeeld van de deugd,
En vlugt voor eeuwig uit myn oogen,
Die in het opgaan van haar jeugd,
Door edelmoedigheid bewoogen
Haar eigen rust en vreugd verzaakt,
Om my voor 't sterven te behoeden.
O Goden! die 't Heel-al bewaakt,
Moest in die drang van tegenspoeden,
Deez' slag dit ongelukkig hert,
Noch wreed en teêrgevoelig treffen?
Of schept gy blydschap in myn smert,
En zult gy noit myn staat verheffen?
Op Brutus, op, herstel uw geest,
Uw eigen wil staat aan uw zelven.
Die al te veel voor 't noodlot vreest
Zal zich door ramp op ramp bedelven.
Wel aan, o weêrgalooze ziel!
Schoon 't onweêr raast en woed verbolgen
Op deez' myn afgesolde kiel,
Ik zal uw raad en voorbeeld volgen,
Ja ik gevoel hoe myn gemoed,
Geneigt is om die vlam te dooven,
Wel eer zo aangenaam en zoet,
Die alle wellust ging te boven:
Zwigt dan, o kuis en eerbaar vuur!

Nu 't u verbooden is te blaaken.
Weg ydelheeden kort van duur,
De deugd moet my gelukkig maaken.
Maar zacht ik hoor gerucht, myn yver zou my dus
Verraaden tot myn smert, het is Emilius.

Vyfde toonneel.

EMILIUS, BRUTUS.

EMILIUS.
Myn Heer een Vreemdeling verzoekt om u te spreeken,
Hy wagt u in uw hof.

BRUTUS.
Dit schynt een wonderteeken,
Hoe zoekt men my, beroost van oordeel hulp en raad.
Kent gy hem niet?

EMILIUS.
O neen, het schynt een min van staat.

BRUTUS.
Wel aan myn hert, naar dien gy niet meer hebt te vreezen,
Laat ons eens zien wat vriend of vyand dit mag weezen.

Einde van het Tweede Deel.

Derde deel.

Eerste toonneel.

BRUTUS, HERMINIUS.

BRUTUS.
Gy zyt dan weder uit uw ballingschap gekeert,
Wyl Romen noch van den tiran word overheert,
Ach myn Herminius! hoe vrees ik voor uw leeven?
Hoe durft uw kloekheid zich in dit gevaar begeeven:
't Is noch geen tyd, wy zyn en blyven onderdrukt.
Hy doet geen voordeel die onrype vruchten plukt.

HERMINIUS.
Ach Brutus! wist gy ook de werking van de liefde,
Die zo veel herten met zyn wreede pyl doorgriefde,
Gy vond myn komst niet vreemd, maar nu uw hert niet blaakt,
Door zulk een hertstogt die al myn ellenden maakt,
Is die omzigtigheid u ligtlyk te vergeeven.

BRUTUS.
'Hoe weinig weet gy van de rampen van myn leeven.

HERMINIUS.
Want lieftle is ziende blind, zy denkt om geen gevaar,
En is zy wel gegrond geen last valt haar te zwaar,
Ja geen vermaaklykheid, geen dertel hof van weelde,
Geen keur van lekkerny, die ooit de zinnen streelde,
Kan hem bekooren die het voorwerp missen moet,
't Geen zyne ziel ontsteekt door zuivre minnegloed.
Weet iemand hier, helaas! ik weet'er van te spreeken,
Wat hoven vol van pragt, wat lieffelyke streeken
Heb ik niet dporgereist, wat speel-en jagt vermaak
Niet al genooten, maar met eenen valssen smaak,
De liefde deed myn hert door sterk verlangen zuchten,
Want waar ik vlood ik kon myn zelven niet ontvluchten.

BRUTUS.
Waar hield gy uw verblyf na 't einde van uw reis?

HERMINIUS.
Ik quam te Clusium, in 't Koninglyk Paleis

Van Vorst Porsenna, daar ik in dat tweede Romen,
My in het heimlyk kon verbergen zonder schroomen.

BRUTUS.
Maar gaaft ge al te onbedagt u zelven niet te bloot
In handen van 't geweld, die Vorst is Bondgenoot
Van 't Roomscheryk, dies waart ge op 't minste kwaad vermoeden
Verdacht, en wie kan ooit zich voor verraaders hoeden.

HERMINIUS.
't Is waar, Tarquinius heeft daar zyn afgezant,
Die dagelyks verzogt om hulp en onderstand,
En was hy niet door my van zyne hoop versteeken,
't Sterk Ardea was lang voor 't krygsgeweld bezweeken.

BRUTUS.
Wat hoor ik, Romen is dan aan uw vlyt verpligt,
Dat Hellius zyn last niet heeft naar wens verrigt?
O braven held! wie moet uw wys beleid niet loven,
Geen bitse nyd zal ooit uw eed'len roem verdooven;
Ik bid verhaal my hoe die zaak is toegegaan.

HERMINIUS.
Ik was gehuisvest by een schrander onderdaan,
Een vriend des Konings die my 't hof-geheim verklaarde,
Ja die my de inborst van Porsenna openbaarde,
Toen zag ik hoe die Vorst vol edelmoedigheid,
Door hoofse vleiery te deerlyk wierd misleid.
O looze hofslang! hoe vergiftigt gy de zielen
Der Vorsten, die door u van 't rechte spoor vervielen?
Gy bant rechtvaardigheid, de zenuw van den Staat,
Ja al wie eerlyk is word fel van u gehaat,
Geen deugd geen achtbaarheid vind ooit by u verschooning
Die 't goed in kwaad verkeert: Rampzalig is een Koning
Die u zyn ooren leent, hoe vroom hy is van aart,
Hy krygt de schuld van 't leed door uw bedrog gebaart,
En gy doet hem door kunst aan waan en schyn vergaapen;
Dus stont het in het hof van Clusium geschapen.
Ik zag hoe Hellius, doorsleepen van verstand,
Den Vorst een indruk gaf, die aan den dwingeland
Veel voordeel geeven kon, hy stelde hem voor oogen,
Zyn dapp're daden en zyn onbepaalt vermoogen,
Bewimpelde den vloek die lag op 't eerloos hert,
Verschoonde zelf de moord van Servius, o smert!

En lasterde die geen die 't volk de rust wou geeven
Ik zwol van spyt, en door een eed'le zucht gedreeven
Tot 's ryks behoudenis, ontdekte ik aan myn vrind
Hoe hoofze vleiery, de waarheid overwint,
En dat hy was verpligt de Vorst dit voor te draagen,
Eer een geveinsde tong zyn wysheid quam belaagen;
Want ik verklaarde hem, hoe al het Roomsche volk
Tarquinius vervloekte in 's afgronds duist're kolk,
Om dat hy eer en deugd uit Romen heeft gebannen,
En dat hy onbeschaamt de voorige aards tirannen,
In wreedheid, dertelheid eri hoogmoed ging voorby,
Ja, dat ik, denkende aan die strenge slaverny,
Niet kon begrypen, hoe Porsenna ryk van zeeden,
Met dien ontaarden in een staatverbond kon treeden.
Deez' onbedwongen taal, stak hem met yver aan,
Om aan de Koning dit geheim te doen verstaan,
Die hem na lang gesprek dit antwoord heeft gegeeven.
Geest gy my deezen raad, door geen belang gedreeven,
Verwagt met recht dari ook belooning voor die gunst,
En schoon men my belaagt door een verbloemde kunst,
Ik zal my van dat licht bedienen zonder vreezen.
Een Opperheer moet vry in al zyn zaaken weezen,
Dat kan hy als hy word door waarheid onderregt,
En is Tarquinius zo eerloos als gy zegt,
Ik zal de band haast van dat bondgenootschap breeken.
Zo sprak de braave Vorst, die trouw en onbezweeken,
Zyn woord zal houden, 't geen hem tot een zegel strekt.

BRUTUS.
't Was wonder dat gy aan dat hof niet wierd ontdekt,
Of loos bespied in zulk een' drang van Roomsche Grooten.

HERMINIUS.
Ik schuwde Hellius en zyne reisgenooten,
Want toen ik aan dien Heer myn meening had verklaart,
En hy my 't antwoord van de Vorst geopenbaart,
Liet ik de uitwerking aan het wys beleid der Goden,
En ben in 't heimelyk myn ballingschap ontvlooden,
Met een gemoed van liefde en staatzorg overlaân.
Doe my, ô Brutus! nu eens op uw beurt verstaan,
(Helaas kan ik het u wel vraagen zonder beeven)
Of myn Valeria: myn lief noch is in 't leeven?

BRUTUS.
Herminius, herstel uw geest, zy is gezond.

HERMINIUS.
Hoe zalft gy door dit woord myn diepe hertewond!
Gy troost myn ziel, byna door dood'lyke angst bezweeken.
Ach! Brutus, mogt ik haar in veiligheid eens spreeken,
De vloed van myn verdriet wierd in haar loop gestuit.
Beklaaglyke eeuw! waar in een Bruidegom zyn Bruid
Niet mag bezoeken als ten kosten van zyn leeven.
O Vryheid! waart gy eens op 't Capitool verheeven,
Wat blydschap waar 't voor my, wat vreugd voor 't Algemeen?
Myn Brutus, al myn hoop is nu op u alleen,
Verzagt myn druk en doe haar in uw wooning komen,
Naardien zelf de achterdogt voor u niet heeft te schroomen
Door uwe veinzery.

BRUTUS.
Wel aan ik ben gereed,
En vaardig tot u dienst, waar vond ik in myn leed
Ooit trouwer deel genoot, en ach! wie raakt my nader?
Myn vriend gy zult haar zien: maar zacht ik zie haar Vader.

Tweede toonneel.

VALERIUS, BRUTUS, HERMINIUS.

VALERIUS, ***tegen Herminius.***
ZYt welkom braaven held, die voor geen dwingelandy
Noch doods gevaaren zwigt, was Romen eenmaal vry,
Hoe zou den Staat u voor uw dapperheid beloonen.

HERMINIUS.
Ziet gy my zonder last, ai wil myn drift verschoonen
Het lieve voorwerp daar myn hert zich aan verbond,
Myn Schat, uw dierbre gift, door wien ik ben gewond,
Trok my naar Romen, doch heb ik hier aan misdreeven,
Ik wil myn bloed zelf voor den Staat ten besten geeven.

VALERIUS.
Ja, myn Herminius, nu ik geen twyffel sla,
Aan uw stantvaste min, zult gy Valeria
Bezitten: maar bedenk, is 't nu ook tyd van minnen
En huuwen? neen, myn Zoon; wil dan die drift verwinnen,
En wagt een beter tyd tot uw genoegen af,
Betrouw u mid'lerwyl op 't woord dat ik u gaf.

HERMINIUS.
Ik ben verpligt, myn Heer, en zal gehoorzaam weezen.

VALERIUS, ***tegen Brutus.***
O Brutus! myn gemoed verband reeds al haar vreezen,
Ik zie van dag tot dag meer licht in onze zaak,
Naardien Tarquinius, verhit op moord en wraak,
Vergeefs door zyn geweld Ardeaas hooge muuren
Bestormt, o ja, 't gaat vast, zy zullen hem verduuren,
En 't geen my meest verheugt, is, dat hy in dien nood
Van elk veracht word, ja zyn trouwste bondgenoot
De Vorst van Clusium is van hem afgevallen,
Die weigert hem zyn hulp ten trots van't ydel brallen
Van Hellius, die door zyn list en vleiery,
Porsenna heeft misleid, gesterkt de tiranny:
Men zegt een Vreemdeling ontsloot de Vorst zyn oogen.
En deed hem zien hoe hy wierd in zyn Hof bedroogen;
Zie eens, myn Vriend,hoe zich 't geluk aan onze kant
Ten laasten heeft gewend. O dierbaar Vaderland!
Ik zie eerlang u van uw ketenen ontslagen,
Die gy tot noch met sinert door dwing'landy moet draagen.

BRUTUS.
Kent gy dien vreemden niet, die in Porsennaas hof
Ons deeze dienst bewees?

VALERIUS.
Wat had ik niet al stof
Van dankbaarheid, en van verpligting aan de Gooden,
Die ons verbinden aan de wet van hun gebooden,
Indien ik zulk een held begroeten mogt, maar ach!
't Is al vergeefs gewenst; Doch zo dien blyden dag
My eenmaal voor den tyd van 't sterflot mag ontmoeten,
Wat heb ik dat ik niet zou off'ren aan zyn voeten?
Ja al wat ik bezit is voor hem niet genoeg,
De Hemel gun my dat geluk eens, spade of vroeg.

BRUTUS.
Gy moet Herminius dan al uw schatten geeven,
Hy is dien held, die door een eed'le zucht gedreeven
Zyn leeven waagde toen hy 't werkstuk heeft verrigt.

VALERIUS.
Gy, myn Herminius?

HERMINIUS.
Myn Heer het was myn pligt

De vryheid voor te staan, dies heb ik niet te roemen.

VALERIUS.
't Is edel dat gy wilt door zedigheid verbloemen
Een heldendaad, die wel een groote zeegepraal
Verdiend, ach! dat ik u omhels, ja welk onthaal
Gy ook van my geniet, gy zyt noch meerder waardig.

BRUTUS.
My dunkt ik hoor gerucht, o ja, verschuil u vaardig,
't Is Collatinus met Lucretius verzelt.

VALERIUS.
Wat doen zy hier? ik vrees voor laagen of geweld.

BRUTUS.
Ontzet u niet, zy zyn gewoon meest alle dagen
Met my te spotten om hun zorgen te verjaagen,
't Geen ik, o welk een spyt! met veinzen dulden moet,
Tot dat hun tiranny vol schrik heeft uit gewoed.

VALERIUS.
De ziekte is al op 't hoogst' wy zien ons haast geneezen.
De boosheid moet in 't eind de wraak der Goden vreezen.

BRUTUS.
Maak dat zy u niet zien, zy naaderen.

VALERIUS.
Wel aan,
Getrouwe Vriend, en zuil van Romen, laat ons gaan,
Om aan Valeria haar Bruidegom te geeven.

HERMINIUS.
Myn Heer die schoonheid is de wellust van myn leeven.

BRUTUS.
Terwyl zal ik haar reên verspieden van ter zy.
O Goden! geef dat dit tot heil van 't volk gedy'.

Derde toonneel.

LUCRETIUS, COLLATINUS, BRUTUS, terzyden.

LUCRETIUS.
HOe! Collatinus, kunt gy noch die daad verschoonen?
Zal ik my dag aan dag van haar dus laaten hoonen.
Zy my verwyten dat ik deel heb aan verraad?
Ken ik dien vreemdeling, die uit byzond're haat
Tot deeze heerschappy den waaren stand van Romen
Porsenna heeft ontdekt? hoe kan ik my betoomen!

O wreede Tullia! vergeld gy zo uw vriend,
Die in uw staatsbelang zo trouw u heeft gedient.
Wat wederhoud my om uw trotsheid te verlaaten?

COLLATINUS.
Bezadig u, myn Heer, gy zyt uw hooge staaten
Aan haar verschuldigt, zie dan dat ge u niet misleid,
Men vind geen erger pest dan snoode ondankbaarheid:
't Geduld alleen moet uw beleediging geneezen.

LUCRETIUS.
Maar is 't geen zwaaren last altoos verpligt te weezen,
Aan al de driften van een dwingelandze magt,
Byzonder als men voor belooning word veracht?
't Is waar de Stadvoogdy is my wel opgedraagen,
Maar waar toe dient het als om myn gemoed te plaagen:
Sta ik niet steeds ten doel voor de ongebondenheid
Van 't bulderende graauw, 't geen my en myn beleid,
Met dreigementen en vervloeking durft betaalen?
Myn rust word steeds gestoort, ik kan nauw adem haalen,
Men schuift de schuld op my wat in de Stad geschied:
Neen, Collatinus, neen, die staatzorg dient my niet,
En als ik 't zeggen mag, wat heb ik meer te hoopen?
Tarquinius ziet reeds hoe 't met hem af zal loopen:
Porsenna weigert hem zyn hulp en onderstand;
Dies zie ik Ardea noit vallen in zyn hand:
Ik hoor een galm van twist en oproer langs de straaten,
't Zou kunnen zyn dat hy van ieder wierd verlaaten,
Want als ik denk hoe hy is op den troon geraakt,
En dat de vrees hem zo ontzag'lyk heeft gemaakt,
Zo ducht ik voor zyn val: want wil men de onderdaanen,
Door liefde en weldoen niet tot hunnen pligt vermaanen,
Maar tragt men die alom te breid'len door geweld:
Denk eens, myn Zoon, hoe 't met die herten is gesteld,
Kan wel een Vorst, hoe groot van magt, verzeekert weezen
Van hunne trouw, en moet hy niet geduurig vreezen,
Dat elk hem in den nood in 't eind begeeven zal,
Wanneer de kans eens keert van 't wankelbaar geval?
Dus ziet de Koning reeds zyn ryk aan 't overhellen.

COLLATINUS.
Myn Heer, wil voor den tyd geen onryp oordeel vellen,
Men moet uit eenen ramp geen algemeene druk
Besluiten, neen, myn Heer, want uit het ongeluk,

Word dikwils het geluk met schooner glans herbooren:
Schoon onze wens mislukt, noch zyn wy niet verlooren,
Want Ardea zal na een trotse tegenweer
Haast buigen voor 't geweld, de Vorst met roem en eer,
Door de overwinning van die vesting zeegepraalen,
Maar wie gaat heen en weêr langs deze hofzaal dwaalen.

LUCRETIUS.
Weet gy niet waar gy zyt? of kent gy Brutus niet?

COLLATINUS.
Indien 't een ander was wy waren al verspied:
Maar Heer met u verlof, laat ik eens met hem spreken.

LUCRETIUS.
Wat mogen wy ons hoofd met een ontzinde breeken,
Of die het moog'lyk schynt. Ik vrees voor ongeval,
En dat deez' spotterny ons onheil brouwen zal.
Ik denk na deezen dag dit haat'lyk huis te myden,
Want is zyn veinzen ernst, hy zal ons veel doen lyden.

COLLATINUS, ***tegen Brutus.***
Wel Brutus? blyft gy hier en gaat gy niet te veld,
De vyand zou voor zulk een' dapp'ren oorlogsheld
Bezwyken, zo uw moed hem maar bestond te nad'ren.

BRUTUS. ***veinst zich zinneloos.***
Gy doet my lachen, neen, myn bloed verstyft in de ad'ren
Van schrik, door 't klinken van de schelle krygstrompet,
Ik hou my hier aan 't hof zo doe ik geen belet.
Maar zaagt gy hoe hy vloog toen ik zyn vleug'len raakte?...
Neen, Tullia, hoe zeer uw oog door wreedheid blaakte,
Gy waart op my verlieft... Wel aan de daageraad
Verwagt my met haar stoet in 't blinkende gewaad,
Om met rechtvaardigheid de Vryheid op te wekken,
Wy zullen noch vol moed voor haar te velde trekken:
Maar... neen Tarquinius, gy staat vergeefs naar de eer
Van zulk een zegepraal... ik ben uw Opperheer
Die 't u gebied, vertrek op myn bevel uit Romen.
Neen blyf, ik ben uw vriend, wy willen door geen stroomen
Van burgerbloed den Staat bevryden, ga met my
Gy haat zo wel als ik de Roomsche tiranny.
Kom hier Herminius de Vorst heeft u ontslaagen
Uit uwe ballingschap. Wy vreezen voor geen laagen,
Nu Tullia de hand met ons aan 't werk wil slaan.
Ai zie de Hemel ziet deez' wonderdaaden aan....

't Gaat wel Tarquinius, de zeege is ons gebleeven.

COLLATINUS, ***tegen Lucretius.***
't Verstand vliegt heen en weêr, door dampen voort gedreeven
Helaas! wat is den mens wanneer hy is berooft
Van 't eedele vernuft?

LUCRETIUS.
En dat behoud zyn hoofd,
Maar gaan wy om 't belang des Konings meer te styven,
Gy hebt my omgezet om 't ryk getrouw te blyven.

Vierde toonneel.

BRUTUS, ***alleen.***
O Pest van 't Vaderland! die door uw' loozen raad,
Lucretius verleid tot nadeel van den Staat;
Maar spaart het Godendom myn ongelukkig leeven,
Gy zult my reekenschap van uw bedryven geeven,
O Collatinus! o verrader! snoode slaaf
Des trotsen dwingelands, ik hoopte dat gy braaf
Als een oprecht Romein uw pligten na zoud komen:
Maar de edelmoedigheid is nu ontaard in Romen.
Tirannen zyn alleen niet voor hun zelven wreed,
Maar door hun voorgang, steeds tot gruwelen gereed,
Ontsteeken zy het vuur in 't hert der onderzaaten:
Men zoekt de deugd vergeefs in 't midden van de staaten.
Daar onrechtvaardigheid de hoogste vierschaar spant,
Met recht ontvluchtze ons om een beter Vaderland,
Dat niet bezoedelt is met onuitwis'bre vlekken:
Ik moet Valerius deez' zamenspraak ontdekken,
Het schynt of myn gemoed iets goeds en kwaads voorspelt.
Maar zie, hy nadert met Emilius verzelt.

Vyfde toonneel.

VALERIUS, BRUTUS, EMILIUS.

VALERIUS.
MYn Vriend, hebt gy iets uit Lucretius vemoomen,
't Geen tot ons voordeel strekt?

BRUTÜS.
Ja, zo die pest van Romen,
Dien Collatinus hem niet loos had omgezet,
Gewis, Valerius, niets had zyn drift belet
Om al den aanhang van Tarquinius te haaten,
Hy stond gereed om al zyn ampten te verlaaten,
Maar dien ontaarden stiet, uit reedenen van staat,
Dat heilzaam oogmerk om.

VALERIUS.
Weet gy waar uit zyn haat
Haar oorspronk nam om dus zyn welstand te verachten?

BRUTUS.
O ja, de Koningin is waarlyk van gedachten,
Dat hy Porsenna 's Ryks geheimen heeft ontdekt.

VALERIUS.
't Gaat wel, die list is goed: nu dient hy opgewekt,
Ik zal vrymoedig hem myn oogwit openbaaren,
Het moet er nu mee door, wy moeten ons verklaaren.
Emilius zal u doen hooren, hoe alom
Den dwing'land word gehaat van 't volk en 't Priesterdom.

BRUTUS.
Zeg, myn Emilius, hoe gy het hebt gevonden.

EMILIUS.
Myn Heer, de Rykstroon steunt op wankelbaare gronden,
Elk vloekt den Aardstiran en wenst hem in het graf,
Want na dat ik my door uw last van hier begaf,
Vermomde ik my, en ging daar het gemeen vergadert,
Maar nauwlyks was ik tot aan 't veld van Mars genadert,
Of een gedrang van volk als dieren zonder toom,
Vloeide op my aan, gelyk een snelle waterstroom,
Die van 't gebergte bruist door dyk noch dam te stuiten,
Een voorspel dat het graauw, geneegen is tot muiten.
Hoe, sprak 'er een, is 't noch niet lang genoeg gewagt?
Men moet zich wreeken nu het hof in onze magt,
Door Tulliaas vertrek geraakt is, gaan wy heenen,
Haar zon is reeds gedaalt en heeft al uit gescheenen,
Zy ging ons voor in moord en roof, nu is het tyd,
Dat zy eens op haar beurt een reeks van plaagen lyd.
Deez' heeft het op den moord van Servius gelaaden.
Die wreede, sprak hy, kon haar bloeddorst niet verzaaden,
In 't zien van 's Vaders lyk zo jammerlyk gesleurt,

Met stof en bloed begruist, daar noch myn ziel om treurt,
Maar neen, zy moest met haar karos daar over ryden,
Toen haare paarden, als geraakt door medelyden,
Van zelf een and're weg verkooren moê en mat.
Men trap haar dan op 't hert, die trots den Staat vertrad.
Een ander, denkende om de ballingschap der Grooten,
Door den tiran gedoemt, en uit haar goed gestooten,
Raast over 't ongelyk door haat en wraak ontroert.
Een vierde vraagt, waar om dit oorlog uitgevoert?
Brouwt Ardea ons leed? of moeten nagebuuren,
Alleen uit enk'le nyd het krygsgeweld bezuuren,
Waar wagt men langer na, men breek noch dezen dag,
De slaasse keten van 't Eenhoofdige gezag,
Men wyze ons maar een hoofd, wy gaan vol moed uit Romen,
Om zelf den dwingeland in 't leger op te komen.
Myn Heeren, dus is 't woên der Roomsche burgery.

BRUTUS.
Wat zegt de geest'lykheid, kan haar de tiranny,
Van Tullia en Vorst Tarquinius behaagen?

EMILIUS.
O neen, daar hoort men niet als kermen, weenen, klaagen,
En schelden op het hof, dat zich met haar bemoeit,
Want als haar voorrecht, zo zy 't noemen, word besnoeit,
Kunt gy ligt denken hoe 't met deeze tempelheeren
Gestelt is, niets kan dan haar woede en wreedheid keeren,
Dan speelt het kerkgewaad bedektelyk voor mom.
Ik zag hoe 't Opperhoofd van 't Salisch Priesterdom,
Zyn kleed'ren scheurde door verdriet en druk bewoogen;
Dus sprak hy zuchtende met traanen in zyn oogen.
O Vader Numa! die deez' dienst hebt ingestelt,
Zie neder hoe men ons mishandelt door geweld,
Gy, die ons tot een Vorst en Vader t' evens strekte,
En al de herten tot rechtvaardigheid opwekte,
Kunt gy gedoogen dat een wreede dwingeland
Uw wetten overtreed, de deugd uit Romen band?
Wat waar 't een bloejende eeuw toen gy den Staat regeerde.
Toen ieder veilig leefde en uw beveelen eerde,
Elk was verheugd, en in 't verkreegen lot gerust:
Maar nu is met den moed de blydschap uitgeblust.
Ach! was 'er maar een held in deeze Stad te vinden,
Wy zouden nevens hem een aanslag onderwinden,

Tot heil van 't volk. dus treurt de Priesterlyke rei,
En slyt haar uuren steeds in zuchten en geschrei.

BRUTUS.
't Is tyd wy moeten ons ontdekken, nu de herten
Tot oproer zyn geneigt, geneezen wy de smerten
Van 't Algemeen, laat ons Lucretius doen zien,
Dat Brutus magtig is om hem het hooft te biên,
Kom gaan wy om aan hem myn toestand te openbaren,
Het veinzen heeft nu uit.

VALERIUS,
Zacht, wil noch wat bedaaren,
Uw driften zyn te heet, o Brutus! zeg wat raad,
Zo deeze ontdekking nu eens averechts beslaat?
Wy zouden 't beide met een wreeden dood bekoopen,
Laat my alleen 't gevaar dan van deeze aanslag loopen,
Want moet ik sneuvelen, zo kan uw veinzery
U noch behoeden, om eerlang de slaverny,
Nu gy 's volks inborst weet, met beter vrucht te breeken.

BRUTUS.
O neen, ik laat it u in die zwarigheid niet steeken.

VALERIUS.
Wy zyn niet voor ons zelf, myn halsvriend, 't moet zo zyn,
De dood als 't weezen moet is my een ligte pyn.

BRUTUS.
Gy zult niet sterven, neen, den Raad zal u noch roemen,
En u Publicola, dat is Volk-eerder noemen:
Myn geest voorzegt my dit, en valt het anders uit,
Ik volg u waar gy gaat, en doe wat gy besluit.

Einde van 't Derde Deel.

Vierde deel.

Eerste toonneel.

COLLATINUS, LUCRETIUS.

COLLATINUS.
JA, 't is Herminius die ons dit heeft besteeken.

LUCRETIUS.
Hoe zal ik best my aan dien ryksverrader wreeken,
Dien oproermaker door wiens schuld ik was verdacht.

COLLATINUS.
Schep moed, myn Heer, schep moed, gy hebt hem in uw magt:
Maar wilt gy uwe ziel van achterdogt geneezen,
Gy moet Valerius, wiens loosheid is te vreezen,
Met hem verzeekeren, ja helpt dien stookebrand
Die 't volk ophitst, eer hy 't vermoed met list van kant,
Zo zult gy Tullia een groote dienst bewyzen,
Waar door uw achting zal tot aan de starren ryzen.

LUCRETIUS.
Hoe? zou ik buiten last een Raadsheer, wiens verstand,
En deugd een pronkjuweel verstrekt voor 't vaderland,
Die zelf Tarquinius door zyn ontzag doet beeven,
Dus zonder regtsgeding zo eerloos staan naar 't leeven?
Wat zou de waereld, wat het hof niet zeggen? neen,
Ik waag myn agtbaarheid zo ligt niet, staak deez' reen.

COLLATINUS.
Wie waagt zyn achtbaarheid in Koninglyke hoven
Daar elk een wet heeft om geen wetten te gelooven?
Daar moet, gelyk gy weet, het mag ook gaan hoe 't gaat,
Oprechtheid zwigten voor de list en eigenbaat,
Daar zal de staatzucht voor geweld noch gruw'len schroomen,
Indien zy 't oogwit daarze op doelt maar kan bekoomen,
Zy houd haar woord als 't zich aan haar belang verbind,
Maar anders strooit zy al haar eeden in de wind,
Die vryheid is een wet voor alle hovelingen:
Ontziet gy dan noch naar het lyf van hem te dingen,
Die met een stuurs gelaat en eigenzinnigheid,
Geduurig mort op 't hof en lastert haar beleid?

Volg dan myn raad, myn Heer, en wil het veiligst' kiezen.
Want zeeker, daar niets is, kan niemand iets verliezen,
Zo gaat het met de deugd die alle hoven myd:
Vaar voort, en kreun u niet aan laster noch verwyt.
Maar Goden! welk een vreugd, ik zie hen beide komen,
Gevolgt van Brutus.

LUCRETIUS.
Hoe? zy durven zonder schroomen,
My nad'ren, daar elk weet wat ampt dat ik verrigt,
O Collatinus! dit zyn zaaken van gewigt,
Nooit zogt ik hen, noch zy my immer van te vooren.

COLLATINUS.
Wat zult gy doen myn Heer?

LUCRETIUS.
Ik zal hun voorslag hooren,
En is het nut dat ik voor myn belangen waak,
Bedien ik my ligt van uw raad, en myne wraak.

Tweede toonneel.

VALERIUS, HERMINIUS, LUCRETIUS, COLLATINUS, GEVOLG. BRUTUS, ter zyden.

VALERIUS.
IK zie op onze komst u van gelaat verand'ren;
Doch 't is geen wonder want wy spraken noit elkand'ren,
Maar, Heeren, met den tyd verandert ook 't geval,
Wie weet wat tot ons heil dan ook gebeuren zal.
Een schielyke ommezwaai keert ligt den stand der zaaken.

LUCRETIUS.
't Is waar, maar door wat reên komt gy ons hier genaaken?

VALERIUS.
Myn Heeren, ik verzoek dat uw gevolg vertrekt,
Eer u myn tong 't geheim van myn gemoed ontdekt.

LUCRETIUS.
Men laat ons hier alleen. Myn Heer zy zyn geweeken,
Nu kunt gy onbefchroomt naar uw behaagen spreeken.

VALERIUS.
Myn Heer, den zwaaren last der Roomsche slaverny,
Gekweekt door staatzucht, en verwoede dwing'landy,
Ondraaglyk op den hals van 't Algemeen gelaaden,

Dringt myne ziel, eer wy ten doel staan voor 't verraaden,
U op te wekken om de Vryheid voor te staan,
Want toeven wy, gewis, het is met ons gedaan,
Een storm van oproer ruist van verre ons reeds in de ooren.
O Romen! welk een ramp, wat leed is u beschooren,
Nu roofzucht, eigenbaat, en haat uw rust verkragt?

LUCRETIUS.
Wat middel is hier toe, wat raad hebt gy bedagt?

VALERIUS.
't Eenhoofdige gezag voor eeuwig uit te roejen,
Op dat den Staat, die nu reeds kwynt, weêr raakt aan 't bloejen.

LUCRETIUS.
Hoe! is Valerius nu van 't verstand berooft?
Wat zoud ge uitvoeren met een lichaam zonder hoofd.

VALERIUS.
Het lichaam kan dat hoofd, door zyn verwaand regeeren,
En wreede dertelheid gemakkelyk ontbeeren,
Ja zulk een hoofd verstrekt elk lid maar tot verdriet:
De Roomsche vryheid houd van zulke hoofden niet,
Die om haar eigen roem en geldzucht te bejaagen,
Zich niet ontzien om door geweld en duizend plaagen,
De leeden van het ryk te buigen dat het kraakt;
Dies is het nodig dat men voor haar welstand waakt,
Men dwing dan 't wreev'lig hoofd eer 't verder raakt aan 't dwaalen,
En 't uitgemergelt lyf doet stikken aan haar kwaalen.
Heeft ooit de trotsheid van de Koninglyke magt,
Den staat van hun gebied wel voordeel toegebragt?
O neen! dat kan met my elk Koningryk getuigen.
Wie moest niet voor 't geweld van Vorst Cambizes buigen,
Die 't al veroverde wat hem in de oogen scheen?
Noch viel de waereld voor zyn heerszucht veel te kleen,
Wie kon van 't hofgezin by zyne wreedheid duuren?
Zyn broeder Smerdus zelf moest zynen haat bezuuren,
Want toen de dertelheid zyn moed had uitgeblust,
Wierd hy een haater en een vyand van de rust,
Waar door men na zyn dood het ryk van een zag scheuren:
En zyn de Vorsten vroom, 't geen zelden zal gebeuren,
Zy blyven 't niet heel lang, want laffe vleiery
Die pest der hoven en de stut der dwing'landy,
Jaagt deugd en eerbaarheid uit Koninglyke zielen,
Die ieder met ontzag voor hun bevel zien knielen:

Oprechte Raden, daar het ryk door moet bestaan,
Berooft men van hun ampt: den trouwen onderdaan,
Die zyne schatting na de reeden wil betaalen,
Word deerlyk uitgeput en kan nauw adem haalen:
Des Konings woord, Ik wil, is een onbreek'bre wet,
Die over alles gaat en elk word voorgezet,
Elk hoveling is als een hongerige raaven,
Ten kosten van 't Gemeen; dus maakt men 't volk tot slaven;
Dit zyn de vruchten van 't Eenhoofdige gezag,
Wie kan in zulk een' stand zyn eigendom een' dag
Gerust bezitten? moet hy niet gestadig beeven
Voor roofzucht en verraad? Den tyd die wy beleeven
Getuigt, helaas! dat ik de waarheid spreek, myn Heer,
Wien tast Tarquinius niet in zyn goed en eer?
Wat helden heeft hy niet uit Romen doen vertrekken?
Wat gruw'len weet hy niet door schyndeugd te bedekken?
En zo men dit niet stuit, wat wagten we anders, als
Een' vloed van rampen, die ons dreigen, op den hals.

LUCRETIUS.
Wat is dan uw besluit?

VALERIUS.
Men moest geen tyd verliezen,
Maar heden uit den Raad twee Burgermeesters kiezen,
En heerschen staats gewys, verklaarende het hoofd
Vervallen van zyn recht, dat ons van 't recht berooft,
Dan zou het lichaam van den Staat eens adem haalen,
En met het schoon juweel der dierb're vryheid praaien.

LUCRETIUS.
Zoud gy hun dan verzien met Koninglyke magt?

VALERIUS.
O neen, Lucretius, dat heb ik noit gedagt,
Dat was de rook ontvloôn om zich aan 't vuur te branden,
Men moest hun steeds verzien van schrandere verstanden,
Van Raden, wys en vroom, vervreemt van eigenbaat,
Voorzitters op hun beurt, hanthavers van den Staat,
Die wakker voor hun zien, als schrand're Palinuuren,
Om dus de hulk van staat ter haven in te stuuren,
Wanneer een oorlogsstorm ons onvoorziens verrast;
Dus zou een Burgerheer niets buiten hunne last
Uitvoeren kunnen, om de vryheid te belaagen,
En 't is geen lastig pak dat veele schoud'ren draagen.

COLLATINUS.
Een schoone raad voor zulk een wys en achtbaar man,
Die 't ryk verlossen wil voor 't woên van een' tiran,
En zend ons op den hals een reeks van dwingelanden:
Indien zy tot verderf van Romen zamenspanden,
Wie leeft 'er die niet wierd van al zyn hoop berooft?
Dit zyn de vruchten van een lichaam zonder hoofd.
Is dit uw hertsgeheim?

VALERIUS.
Indien gy waart geneegen,
O Collatinus! eens in de and're schaal te weegen,
Al 't voordeel 't geen 't gemeen door zulk een Staatsgebied
Verkrygen zou, gy zond zo trots myn voorstel niet
Verachten, maar uw stem zelf tot den aanslag geeven;
Doch schoon gy, mooglyk door een and're zucht gedreeven
Als ik, myn raad verwerpt, door uw belang gestuit,
Ik zal u dienen op uw ongegrond besluit.
Veel Heeren, zegt gy, zyn in 't ryk als veel tirannen:
Gy hebt gelyk, indienze een zelve vierschaar spannen
In hun gemoed, om met een wreede spoorloosheid
Het volk te plaagen door hun daaden en beleid;
Maar zeg my kunnen zy door zulk een weg iets winnen
Want daar veel hoofden zyn, gewis daar zyn veel zinnen,
Elk heeft geen een begrip, en 't was een wonderdaad
Zo onder 't groot getal der Heeren van de Raad,
Niet een gevonden wierd die voor's Lands welstand waakte,
En in wiens hert een vonk van waare oprechtheid blaakte,
Om 't minste ryksverraad te brengen aan den dag,
En die handdadig was te dempen met een' slag:
Stel nu daar tegen, zo de meeste deugdzaam waaren,
Wat zou dat voor 't gemeen niet al genoegen baaren!
Wat rust na zo veel stryd, wat heil voor 't vaderland,
Gestrengelt zonder wrok door Eendrachts vasten band!
Ik zag de Goud-eeuw van Saturnus weêr herleeven,
Ja zelf de Koningen voor onze wetten beeven,
De schat van ooft en west in onze schoot gevloeit
Door zulk een ryksbestier. O! daar de vryheid bloeit,
Ontslaagen van 't geweld der Koninglyke magten,
Van ouds gewoon de rust der Staaten te verkragten,
Wat zegen volgt haar met? Daar zy haar voeten zet,

Ontluikt de grond van vreugd: geen kruid-geur van Himet,
Daar ieder roem op draagt, kan by die geuren haalen
Daar zy ons meê verkwikt: Elk volgt haar zonnestraalen,
En wenst te schuilen in de schaduw van haar licht.
De vreemdeling, hoe zeer aan 't Vaderland verpligt,
Daar hy den dag eerst zag, ontwykt de dwinglandye,
En buigt zich onder 't juk van zachter heerschappye,
Verlatende om haar schat met vreugd zyn goed en bloed;
Dus strekt zy overal een bron van overvloed,
Een zeilsteen die met kragt van alle vier de winden,
De volk'ren naar zich trekt om heul by haar te vinden,
Zy heerst niet over 't hert, zy tragt geen onderdaan,
In ketenen van dwang en slaverny te slaan,
Zy wil veel liever iets verzoeken als gebieden,
Geen vleier streelt haar oor, die doet ze van haar vlieden.
O dierbaar Staatjuweel! al wie u bied de hand,
Verstrekt een Vader van het lieve vaderland.
Wel aan dan, Heeren; laat deeze eernaam ons bekooren,
Verband den dwingeland eer alles raakt verlooren:
En gy, Lucretius, die door uw Stadvoogdy
Hier alles naar uw wil doet buigen, laaten wy
Verëenen, om naar wens den aanslag uit te voeren.

LUCRETIUS.
Ik zie, Valerius, waar op uw zinnen loeren:
Ik heb u aangehoort zelf zonder tegenspraak;
Maar nu is 't tyd dat ik voor 's Konings achting waak.
Gy, hoofd der muiters, die u onderwind, de wetten
Van Numa ingesteld arglistig te verpletten,
Ik walg reeds van uw raad, en blyf myn Vorst getrouw.

VALERIUS.
Zie toe, ik zie u haast geplaagt van naberouw:
Maar 't geen uw lastermond hier uitbraakt tegen reden,
Dat ik de wetten heb van Numa overtreeden,
Is niet eens waardig dat myn hert daar aan gedenkt:
Vraag aan de Priesters, wie hun voorrecht heeft gekrenkt:
Vraag aan het volk wat hun tot wanhoop heeft gedreeven:
Ja vraag het aan den Raad, die onderdrukt moet leeven,
Wie schuld heeft aan geweld en handvestschendery:
Zy zullen den tiran beschuldigen, niet my.

LUCRETIUS.
Ik weet wel wat'er word in t heimelyk gebrouwen,

Door u, die 't volk verleid, en 't zaad van misvertrouwen
In alle herten zaait, terwyl, schoon 't ieder roemt,
Uw staatzucht met een glimp van vryheid word verbloemt.

VALERIUS.
Ik dacht wel dat ik niets zou winnen op uw zielen,
Die al voor lang van 't spoor der deftigheid vervielen,
Die niet Romeins bezit, als slegts alleen den naam:
Is dit uw heldenaart? het is dat ik my schaam,
Wat doet gy anders als de onnoos'len te verdrukken:
Gy blyft uw Vorst getrouw in al zyn gruwelstukken,
Geen wonder, want het heeft uw voordeel toegebragt.

COLLATINUS.
Waar wagt gy naar, myn Heer, zy zyn in uwe magt.

LUCRETIUS.
Weet gy niet dat ik uw verwaantheid in kan toornen?

VALERIUS.
Had ik de dood gevreest,nooit was ik hier gekomen,
O neen, Lucretius! volvoer dan vry uw last,
Want ik zal sterven als 't een Roomsche raadsheer past:
Het leeven walgt my, nu ik elk zie eerloos leeven,
Byzonder die, helaas! tot staaten zyn verheeven.

LUCRETIUS.
Gy blyft noch even fier, als of 't geen misdaad waar,
Den Staat door muitery te brengen in gevaar,
Maar wagt uw straf, eer 't ryk zal onderst' boven keeren.

VALERIUS.
Wyt dat uw wreedheid en 't staatzuchtige regeeren,
Gy zart door tiranny een duizend hoofdig beest,
Dat, als 't aan 't woeden raakt, voor toom noch teugel vreest:
Noch zyt gy zo verblind, of eer door wraak gedreeven,
Dat gy my wilt de schuld van uw bedryven geeven;
Vaar voort, Lucretius, 't is uw gewoonte, uit haat,
Verdrukte onnoozelheid te doemen door verraad,
Dit hebt gy uit de borst van Tullia gezoogen,
Die waarheid haat in 't hert en lust schept in de loogen.
Ruk, ruk de zuilen om van 't dierbaar Vaderland;
Doch 't zy gy 't gryze hoofd doet rollen in het zand,
Na dat gy my hebt voor het bloedig zwaard doen bukken,
Of my van lid tot lid doet van elkander rukken,
En 't overschot uit nyd misgunt de rust van 't graf;
Ik ben myn lot getroost, en wagt uw vonnis af:

Laat and're vreezen, die in gruweldaaden leeven,
Myn vry gemoed zal nooit voor ramp noch doodschrik beeven,

LUCRETIUS, ***tegen Herminius.***
Wy zullen 't zien. En gy, verraader, die zo stout,
Uw ballingschap verlaat, en 't ryk veel onrust brouwt,
Hoe durft ge u buiten last in Romen laten vinden;
Zeg, snoode ziel, wat dorst uw boosheid onderwinden,
In 't hof van Clusium zelf tegen eer en pligt?
Spreek wat gy by de Vorst Porsenna hebt verrigt.

HERMINIUS.
Ik sprak de waarheid, schoon die van u word verschooven,
En zelden schuilplaats vind in Koninglyke hoven,
Noch wierd zy van die Vorst pp 't minnelykst onthaalt.

LUCRETIUS.
Wy weten 't wel, hoe schoon gy ons hebt afgemaalt,
Schoon dat ge uw oogmerk tragt arglistig te verbergen.

HERMINIUS.
Indien gy 't weet, waarom 't my dan zo trots te vergen?
Of waant gy dat ik voor uw dreigementen schrik?
Hoe hoog gy zyt van staat, gy zyt niet meer als ik,
Al zworf ik door uw' raad in vreemde Koningryken,
Myn stamhuis hoeft in 't minst voor 't uwe niet te wyken,
Schoon gy my hier als een verraader stelt ten toon;
Doch held Lucretius is anders niet gewoon,
Als zyn gebreeken en verfoeilyke euveldaaden,
Steeds op dr halzen der onnoozelen te laaden;
Doch zulk een dienaar past by zulk een Opperheer,
Die al voorlang de deugd, de Godsdienst schaamte en eer,
Aan zyne staatzucht en geweld heeft opgedraagen:
Volg dan zyn voorbeeld na, wy laten 't ons behaagen;
Doch zo het Godendom rechtvaardigheid bemint,
Dan zyt gy al op 't hoogst' van 't ydel staars bewind,
En mooglyk zal het rad nu tot 's Lands welstand wenden.
Tirannen ziet men noit met rust hun dagen enden.
Wy off'ren mid'lerwyl met een verheugt gemoed,
Wraakgierige Barbaar, ons leeven, goed en bloed
De dierb're Vryheid op, en waart gy niet verbolgen,
Door zucht tot tiranny, gy zoud ons vrolyk volgen:
Maar neen, gy blaast de Vorst door laffe vleiery
De gruw'len in, en zyt veel schuldiger als hy.

LUCRETIUS.
Hoe nu? laat ik my noch van u zo trots braveeren,
Of waant gy dat myn magt u niet zal konnen deeren?
Wel aan ik zal u haast doen zien wat ik vermag,
Myn lyfwagt.

BRUTUS, ***ter zyden*****.**

'Groote Goon! verhoed dien swaaren slag,
Maar wat belet my om dien hoon op hem te wreeken?

Derde toonneel.

VALERIUS, HERMINIUS, LUCRETIUS, COLLATINUS, BRUTUS, ter zyden. CAMILLUS,

Met een groet gevolg van Collatiners, en Romeinen wordende van de lyfwagt tegen gehouden.

CAMILLUS.
WAt wederhoud gy my? ik moet de Heeren spreeken.

LUCRETIUS.
Wat wil dit groot gerucht, is 't oproer of verraad?

COLLATINUS..
Gy hier, Camillus! spreek, door wat belang van staat
Hebt gy Collatia, met dit gevolg begeeven,
Wat ongeluk heeft u naar Romen toe gedreeven?
Gy zucht?

CAMILLUS..
Ach Heer! gy ziet aan myne ontsteltenis,
Hoe 't in Collatia, helaas! geschaapen is.

COLLATINUS..
Hoe? is die stad dan door verrassing overrompelt?

CAMILLUS.
O neen, maar in een zee van zwarigheid gedompelt,
Men hoort niet anders als een droevig klaag geschrei:
De priesters treuren, en de maagdelyke rei
Scheurt borst en halscieraad en krabt haar boezem open,
Het hollend graauw dreigt hier het Capitool te sloopen;
Zo vinnig is 't geraakt om zulk een gruwelstuk.

LUCRETIUS.
Wat is de reeden van dit droevig ongeluk?

CAMILLUS.
Prins Sextus....

LUCRETIUS.

Spreek, wat heeft die Prins zich onderwonden?

CAMILLUS.
Ach! Sextus heeft Mevrouw Lucretia geschonden.

COLLATINUS.
O Goden! welk een ramp; maar is 't de waarheid al?

CAMILLUS.
Myn Heer, gy weet de helft maar van uw ongeval.

COLLATINUS.
Wat heeft dien schender na deeze euveldaad bedreeven?
O Goôn!hoe beeft myn hert? of bragt hy haar om 't leeven?

CAMILLUS.
Helaas! myn Heeren.....

LUCRETIUS.
Spreek, verzwyg de waarheid niet.

CAMILLUS.
Ach! moet dan myne tong, ô weêrgaloos verdriet!
Deez' toestand melden, daar de waereld van zal waagen?

COLLATINUS.
Voleind, men vordert noit met jammeren en klaagen.

CAMILLUS.
Mevrouw verkoos na zulk een overlast het graf,
En stiet met deeze pook zich zelf de hart-aâr af.
Verschoon my, Heer, ik voel myn hert van rouw bezwykeu.

COLLATINUS.
O onverzetb'ren slag! wie hoorde ooit uws gelyken?
Wraak, Hemel, stort een vloed van plaagen op 't geslagt,
Dat steeds in gruw'len leeft, en eer en deugd verkragt.

BRUTUS, ***ter zyden*****.**
‘Deez' maar treft my gelyk een donderslag in de coren,
O Brutus! veins niet meer nu alles is verlooren:
Ach! door 't herdenken van deez' wreede ramp en nood,
Is zelf het leeven my meer walg'lyk dan de dood.
Helaas! kan myn verstand dit onheil wel beseffen?

LUCRETIUS.
Ach! moest deez' droeve maar myn oude ziel noch treffen?

BRUTUS, ***ontdekt zyn verstand*****.**
Zie hier, Lucretius, de vrucht der tiranny:
Zie, Collatinus, hoe een 's Konings heerschappy,
Van u zo fier en trots zelf tegens reên verdedigt,
De deugd en eerbaarheid mishandelt en beleedigt:
Zie hoe een erfgenaam van 't ryk zyn pligt voldoet.
't Is Sextus, die eerlang uw' Koning weezen moet,
Ga, haalt dien held dan in, 't is tyd van zeegevieren,

Ja kroont dat waardig hoofd met eeuwige laurieren,
Voor zulk een heldendaad in 't opgaan van zyn jeugd:
Een Prins van 't ryk, die elk moest voorgaan in de deugd,
Ontziet zich niet door list en eerloos vrouwenschenden,
Den Staat te domp'len in een maalstroom van ellenden.
O wulpse dertelheid! wat staat gy Romen duur?
O Sextus! moest gy om de wellust van een uur,
Een eeuwig onheil op uw hals en schoud'ren laaden?
Hoe zelden, laat de drift zich van de wysheid raaden?
Ik zie gy staat verbaast, en 't aangezicht verbleekt,
Nu Brutus onbeschroomt met reeden tot u spreekt,
Die door zyn veinzery de waereld heeft bedroogen:
Geen zinnelooze zwerft nu langer voor uwe oogen,
Een and're Brutus, die van eed'le gramschap blaakt
En door dit ongeval tot aan de ziel geraakt,
Vertoont zich voor u om 't gemeenebest van Romen
Te redden, en met kragt de moetwil in te toomen.
Ja, heden is 't den dag,verdrukte Burgery,
Dat gy u kunt ontslaan van uwe slaverny,
Gy hoeft om vry te zyn maar vry te willen weezen:
Schud af het lastig juk, waar hebt gy voor te vreezen?
Want heeft dien schender door een dwingelandsche magt,
De deugd zelf aangerand, van elk zo hoog geacht,
Heeft hy Lucretia zo eerloos durven hoonen,
Wat vrouw, wat dochter zal zyn dert'le vlam verschoonen?
Wie is verzeekert van zyn goed, wie van zyn eer?
Wie legt zyn hoofd gerust in zulke tyden neêr?
Dit inzicht moest alleen, om niet meer op te haalen,
U moed inblaazen, want indien een Vorst de paalen
Van 't wettig recht door haat en wraakzucht over gaat,
Elk ziet ligt welk een gunst van hem te wagten staat,
Of vreest gy dat Tarquyn u schielyk op zal komen,
En eer gy zyt gereed met krygsmagt overstroomen,
Dat hy zal Ardea verlaaten om den Staat
Te veiligen, die hy verdagt houd van verraad:
O neen! ik zie veel eer de legerhoofden muiten,
En naar ons voorbeeld tot de goede zaak besluiten,
Het volk aan 't morren, en de dwing'land op de vlugt,
Nu deeze tyding is gevloogen door de lucht;
Doch schoon myn hoop en wens haar oogmerk mogt verliezen,

Wie zou het oorlog voor de slaverny niet kieren?
Alwaar 't dat den tiran 's volks gunst gewonnen had,
Al voerde hy zyn heir vol trotsheld voor deez' Stad,
Om ons van goed en bloed, en al 't bezit te ontblooten,
Al wierd de tempeldeur van Janus noit geslooten:
Noch streed men wettig voor het dierbaar staatjuweel,
Schoon ons de Vreede, elks blyde wens, noit viel ten deel:
Veel liever vlooden wy naar andere Gewesten
Met al wat tilbaar is, en gaven 't Land ten besten,
Op dat de Vryheid ver van huis en vaderland,
Op eenen vreemden grond geruft wierd vast geplant:
Maar neen, het is met ons daar toe noch niet gekomen,
Wy kunnen deezen schat genieten binnen Romen,
Indien men is geneigt te volgen mynen raad:
Wat my belangt, ik waag myn leeven voor den Staat
En Vryheid, die meer weegt als duizend Konings kroonen:
Kom volg my, ik zal u de rechte heirbaan toonen.
Wie word, die vry kan zyn, het slaafse juk niet moe?
Ja de overwinning reikt ons reeds haar armen toe,
En schynt ons vrolyk tot dit ryk bezit te nooden,
Wie weigert een juweel als 't hem word aangebooden?
Camillus, geef aan my de pook besmet met bloed,
Daar de onbevlekte ziel met onverschrokken moed
Zichzelf meê doode, om nooit aan zulk een smaad te denken,
Wyl niets haar kuisheid voor dit ongeval kon krenken:
Ik zal dat dierbaar bloed vertoonen voor 't gezicht
Der Romers, en elk een beweegen tot zyn pligt;
Doch zo het sterslot al myn hoop mogt wederstreeven,
't Is beter noit, als steeds,in slaverny te leeven;
Gy, Collatiners,en Romeinen, volgt me op 't spoor.

Vierde toonneel.

CAMILLUS, COLLATINUS.

CAMILLUS.
Ach suft gy noch myn Heer! en geest gy geen gehoor?
Helaas! hy schynt bedwelmt, hoe kryg ik hem aan 't spreeken?
Myn Heer, Lucretius en Brutus zyn geweeken,
Met al 't geyolg, geraakt om uw geschondene eer.

COLLATINUS.
Camillus, lyn wy hier alleen?

CAMILLUS.
O ja, myn Heer.

COLLATINUS.
Wil my de omstandigheid dan van myn lot verklaaren.

CAMILLUS.
Ach Heer! met uw verlof, wy moeten eerst bedaaren,
Wy beide zyn te zeer ontroert, en niet in staat,
Men wagt op beter tyd.

COLLATINUS.
Wel aan, ik volg uw raad,
Verwagt my spoedig daar we ons veilig kunnen uiten,
En tot de rust van 't ryk en myne wraak besluiten,
Van zulk een overlast in eeuwen noit geschied.
Men laat my hier alleen.

CAMILLUS.
Ik doe dat gy gebied.

Vyfde toonneel.

COLLATINUS.
ZY is dan dood die myn verkwikking was en leeven?
De wellust van myn ziel heeft dan de geest gegeven?
Is 't waarheid, groote Goôn! of is het maar een droom?
En gy, ô Sextus! die uw drift den ruimen toom
Liet vieren door de weelde en dertele eereloosheid,
Moest gy myn pronkjuweel bezwalken door uw boosheid?
Myn spiegel daar de jeugd haar plicht in leezen kon,
Zo zuiver als den glans der held're middagzon?
Mocht ik my spieg'len in dat glas zo onbesprooken,
Maar ach! zy heeft de lyst van 't schoon kristal gebrooken:
Zy heeft zich zelf van 't licht berooft, en my van rust.
Gy schend, o Prins! alleen door die vervloekte lust,
Geen gastvry recht, maar zelf de Goddelyke wetten:
Maar wat beschuldig ik dien dert'len vol van smetten,
Het is myn schuld, die hem heeft tot die daad gebragt:
Hoe dikwils zal ik tot myn leed die droeve nacht
Met recht beklaagen, toen ik zyn nieuwsgierige oogen
Voldoening gaf, 't geen my te deerlyk heeft bedroogen!

Hy waande dat een vrouw in 't afzyn van haar Heer,
Niets kon bedryven als tot nadeel van haar eer,
't Geen hy al schertsende my toedreef, om te toonen
Dat ik my mee bedroog, ik, die my zo zag hoonen,
Bood myn gezelschap hem en and'ren aanstonds aan,
Om uit het leger naar Collatia te gaan,
Daar hy tot myn geluk wierd van zyn waan geneezen,
Toen hy Lucretia heeft om haar deugd gepreezen:
Maar weinig dacht ik dat haar weêrgaloos gemoed,
Zyn ziel ontsteeken zou in die onzuiv're gloed,
En eerbreuk, 't geen ik nu, helaas! heb ondervonden,
Waar door myn ziel zich voeld gekwetst met duizend wonden.
Maar wagt, verraader, op uw straf, de val van ryk;
Ja zelf uw ondergang hangt af van 't ongelyk,
't Geen gy door deezen drift den Staat hebt toegedreeven;
Ja 't Godendom, wiens magt geen mens kan wederstreeven,
Is met ons, nu wy zien hoe Brutus met verstand,
Door zyn welspreekentheid de zaak neemt by de hand;
Dien Brutus, die zyn wraak door veinzery bedekte,
Waar door hy elk tot spot en tydverdryf verstrekte.
Vaar voort, o braven held! ik volg u op die voet,
Schoon ik door mynen raad heb tegen u gewoed,
Toen ik den aanslag van Valerius wou breeken;
Nu vind ik my gesterkt, om nevens u te wreeken,
Al 't leed 't geen u en my is aangedaan tot hoon,
Zo raakt de Vryheid eens vol luister op de troon.

Linde van 't Vierde Detl,

Einde van 't Vierde Deel.

Vyfde deel.

Eerste toonneel.

VALERIUS.
Zo gaat na eene nacht van droeve slavernye,
Ontstaan door staatzucht en gehaatte dwinglandye,
De zon van Vryheid op, en toont haar morgenstraal
Vol glans aan 't Roomsche volk: gewenste zeegepraal!
Waar door wy onvoorziens zyn van 't geweld ontslaagen,
't Geen ons noch korts een reeks van rampen deed verdraagen;
Zo zien wy hoe een troon gemetzelt in 't ciment
Van onrechtvaardigheid, die maat noch regel kent,
Door een verhaasten slag gesloopt word en vertreeden:
Nu zal het heilig recht naar billikheid en reeden,
Gehandhaaft worden door Beschermers van den Staat:
My dunkt ik zie alreeds door wys beleid, den Raad
En 't volk vereenigt, om den stamboom uit te roejen
Van 't Koninglyk gezag. Hoe zal de landzaad bloejen,
Wanneer hy is bevryd van slaafze boei en band.
O onverwagte vreugd! Gelukkig vaderland!
Hoe vrolyk zult gy 't hoofd na zo veel leeds opsteeken!
De waereld zal wel haast van uw regeering spreeken,
Wanneer den vreemdeling, gelyk een' watervliet
Die van 't gebergte stroomt, zyn lyden en verdriet
In uwen schoot ontlast. O zegenryke dagen!
Wie zou om uw genot met vreugd niet alles wagen?
Daar komt Herminius, ik zie aan 't bly gelaat,
De spiegel van de ziel, hoe 't reeds geschapen staat.

Tweede toonneel.

HERMINIUS, VALERIUS.

HERMINIUS.
't Gaat wel myn Heer, 't gaat wel, wy zyn 't gevaar te boven:
De Vryheid die zo lang verdrukt wierd en verschooven,
Door heerszugt en geweld te breideloos en wreed,

Word nu ten troon gevoert.

VALERIUS.
Verhaal my 't geen gy weet.

HERMINIUS.
Gy zaagt hoe elk in 't hert verwondert en verslaagen,
Held Brutus volgde, toen zy met verbaastheid zaagen,
Hoe hy, zo lang voor dwaas geacht, zyn ryp verstand
Doorluchtig blyken liet tot heil van 't Vaderland.
Wy lieten ons in die ontroering van hem leiden,
(Zo edel is de deugd) om noit van hem te scheiden;
Ja zelf Lucretius ging willig met ons voort,
Wy streefden naar de rots Tarpeja, en de poort
Der Carmentaalen daar den Tiber langs komt stroomen,
Hier zag men 't volk allengs by hoopen zamen koomen,
Niet wetende wat die bebloede pook beduid,
Die Brutus droeg, dies zy met een verwert geluid,
Als wierden ze van schrik en razerny bezeeten,
Naar d' oorzaak vroegen, die zy eind'lyk wilden weeten.
Held Brutus, door de wraak en eed'le toorn vervoert,
Klom op een hoogte, en sprak beweeg'lyk en ontroert:
Romeinen, die my dit ontbloot geweer ziet draagen,
Denk niet dat dit geschied door wraak om u te plaagen,
Geloof ook niet dat dit een daad is, die gy my
Uit zinloosheid ziet doen, o neen! die veinzery,
Zo lang in 't hert gekweekt, is voor dit bloed geweeken,
Dit dierbaar bloed doet my verstandig tot u spreeken,
Dit bloed, is 't bloed van haar die kuis en onbevlekt,
Door haare deugd elk tot een voorbeeld heeft gestrekt,
Waar door de jeugd die haar gehoor gaf raakte aan 't bloejen,
't Is van Lucretia, die 't uit haar borst liet vloejen,
Na dat zy van haar eer door Sextus was berooft:
Dit zuiver bloed eist van u allen hoofd voor hoofd,
Dat gy dien hoon, waar van de waereld haast zal spreeken,
Aan Tullia en aan Tarquinius moet wreeken,
Ja, zo gy dit verzuimt door uw slaphertigheid,
Denk welk een ongeval gy voor u zelf bereid;
De Goden zullen u verdelgen door haar plaagen,
Indien gy 't ryk niet door uw hulp wilt onderschraagen:
Roei dan de wortel uit van trotze dwing'landy.
Dit is de laatsten dag van uwe slaverny,

Of kan de Vryheid u, o Romers! niet bekooren.
Den naam van Vryheid, die verheugt hen klonk in de ooren,
En 't treurige verhaal van 't onheil zonder ga,
Het droevig sterflot van Mevrouw Lucretia,
Bewoog de stoutste zelf tot zuchten, weenen, klaagen,
Elk was gereed om voor den Staat het lyf te waagen,
Ja ieder wou tot wraak van 't schelmstuk de eerste zyn.
Den Vinumaalsen berg, en die van Palatyn,
Weêrgalmde van 't geschal, 't welk stuitte voor den drempel.
Van 't kostelyk gebouw, God Janus oorlogs tempel.
In 't kort, myn Heer, den Raad, het Volk en 't Priesterdom,
Elk zwoer aan Brutus, om de tiranny alom,
Door alle middelen in haaren loop te sluiten,
Ja zelf den dwingeland de poort voor 't hooft te sluiten.

VALERIUS.
Gedankt zy 't Godendom, dat in myn ouden dag,
My deeze gunst verleent, dat ik aanschouwen mag,
Hoe heuggelyk het licht van Vryheid op komt dagen,
Om al de dampen van de staatzucht te verjaagen.

HERMINIUS.
My dunkt ik hoor gerucht, een vrolyk veldgeschrei
Klinkt in myn ooren, ja, ik zie reeds in den rei,
Held Brutus naderen, van ieder aangebeeden,
En Claudius, het Hoofd van 't volk zyn zy bekleden.

Derde toonneel.

CLAUDIUS, BRUTUS, VALERIUS, HERMINIUS, LUCRETIUS, COLLATINUS, EMILIUS, mes een groot gevolg.

CLAUDIUS.
Ontfang van my den staf der opperheerschappy,
Heer Brutus! die ons van geweld en slaverny,
Door uw welspreekentheid bevryd hebt zonder stryden,
Zy komt u toe voor al uw zorgen leed en lyden,
't Geen gy voor 't Vaderland vol moed hebt uitgestaan,
Wy willen onder uw banier te velde gaan,
Naardien den Raad en 't Volk u heest tot hoofd verkooren,
Want ieder heeft u hulde en diep ontzag gezwooren,
Vertrouwende op uw deugd en edelmoedige aart,
Die steets de liefde voor de Vryheid heeft bewaart,

In 't schrik'lyk woeden van de felste staatsorkaanen,
Uw moed zal ons een' weg tot eere en voorspoed baanen,
Gy zult het heilig recht herstellen in den Staat,
't Geen ons ontrukt is door geweld en eigenbaat:
Want als de tiranny en eerzucht word verdreeven,
Dan bloeit de Vryheid best, en geeft elk vreugd en leeven.

BRUTUS.
De dankbaarheid voor zulk een gift aan my gedaan,
Zal noit zo lang ik leef uit myn gedachten gaan;
Maar denk niet dat ik die aanvaarden kan met eeren.
Hoe! is de nasmaak van 't Eenhoofdige regeeren
Ons reeds vergeeten, die zo wrang ons viel op 't hert,
En zullen wy ons in die jammerpoel vol smert,
Van zelf begeeven die wy naulyks zyn ontweeken?
Wat zou den naneef van die raadsbesluiten spreeken?
Zou Brutus, die zo lang door zyne vemzery,
Al 's waerelds rampen leed, om eens de slaverny
Gedempt te zien,. zich door de staatzucht zo vergeeten,
Om tegen eer en pligt, ja tegen zyn geweeten,
Te staan naar 't hoog gezag schoon 't hem was aangeboôn?
Waarom Tarquinius gestooten van den troon,
Indien men 't Koningdom na hem weer op wil rechten?
Is dit voor 't Vaderland en voor de Vryheid vechten?
Neen, Claudius, myn ziel veracht het ryksgebied.
De Raad, vergeef het my, die keur behaagt my niet.

CLAUDIUS.
Gy kunt door 't weigeren u zelf hier niet verschoonen,
Het inzigt van het volk is niet om u te kroonen.

BRUTUS.
Het zy gekroont of niet, die eens het hoog gezag
Zich aangematigt heeft, wat glimp hy 't geeven mag,
Om met den naam van 's Ryksbeschermer elk te paajen,
De staatzucht is de spil daar alles op zal draajen,
Hy mag zyn oogmerk door een vriendelyk gezigt,
En schyn van Godsdienst die hy op zyn tyd verrigt,
En daar hy 't volk door weet te blinden, loos ontveinzen,
Een schrand're peilt wel haast den grond van zyn gepeinzen,
De kroonzucht straalt door de eene of d' and're werking uit.

CLAUDIUS.
De tyd eist spoed, wat is dan eind'lyk uw besluit?

BRUTUS.
Schoon ik steeds door den ramp van Romen was bewoogen,
De staat van Opperheer, bekoorde nooir myne oogen;
Doch nu den Raad, en 't Volk, hun welstand steld in my,
Men zoeke een' middelweg om deeze heerschappy,
Bevryd van opspraak door de Vryheid vast te maaken,
Men kieze nevens my een tweede, om al de zaaken
En lasten van het ryk, voor een alleen te zwaar,
Te helpen draagen, en alle oproer en gevaar
Te stremmen in haar loop door mild en zagt regeeren,
Men noeme ons in de plaats van Vorsten, Burgerheeren,
Op dat de naam van kroon en opperste gezag,
Eens met het Koningdom allengs verdwynen mag;
Deez' weg, o Claudius! zou my alleen behaagen.

CLAUDIUS.
Ik zal uw voorstel aan den Raad dus voor gaan draagen.

Vierde toonneel.

BRUTUS, VALERIUS, LUCRETIUS, COLLATINUS, HERMINIUS, EMILIUS, en gevolg,

BRUTUS.
Dus zyn de gronden tot herstelling van 't gemeen,
In 't einde eens vast gelegt, het schort nu maar alleen
Aan wys beleid om dit gebouw in top te haalen,
Op dat het door een storm niet schielyk komt te daalen,
Hy is voorzigtig die steeds hoort naar goeden raad.
Tarquinius, die ons als muiters van den staat
En landverraaders by elk een verdagt zal maaken,
Zal nimmer rusten; dies is 't nodig dat wy waaken
En toe zien, op dat hy door zyn arglistigheid,
Ons niet op 't onvoorzienst verrast en laagen leid:
Wy kennen zyne list, die waarlyk is te vreezen,
En wil men in den Staat gerust en zeeker weezen,
Men moet zyn' vyand door geen zorgelooze waan
Verachten, zulk een daad heeft meenig duur gestaan:
Veel Vorsten leerden tot hun schaade in vroeger dagen,
Hoe haast de zeegepraal verkeert in nederlaagen.
Het oorlogslot begroet wel met de morgenzon
Een overwinnend heir, maar stort het in een bron

Van rampen, eer het licht de kimmen heeft begeeven.
Een baak, waar langs wy in de haven kunnen streeven,
Van heil en voorspoed, zo wy ons tot tegenstand
In tyds bereiden tot de ruft van 't vaderland.
Hoe 't met 's lands krygstuig en de voorraad in de schuuren
Gesteld is, en hoe lang tot nooddrust zulks kan duuren,
Zal Heer Lucretius ons konnen doen verstaan,
Indien hy met den nood van 't algemeen begaan,
Een werktuig strekken wil om met ons aan te spannen,
Op dat de tiranny uit Romen word gebannen.

LUCRETIUS.
Ja, Brutus, twyffel niet, na zulk een' euveldaad,
Door Sextus uitgevoert, die my niet rusten laat
Door 't wreed herdenken van het sterven en onteeren,
Van myn Lucretia, zal niets my kunnen keeren,
Om al te doen wat gy my aanbeveelen zult,
Heb ik u ooit misdaan, verschoon myn ongeduld,
Ik ben verheugt nu ik een dankbaar hert kan toonen,
Op dat Valerius myn wreedheid mag verschoonen.

VALERIUS.
Vertrouw, myn Heer, dat ik u nimmer heb gehaat.

LUCRETIUS.
Uw zuiv're deugd die elks geloof te boven gaat,
Verbind my kragtig om u al 't geheim te ontdekken,
Naardien het tot de rust van Romen zal verstrekken,
Dat my is toevertrouwt in myne stadvoogdy,
't Geen gy bezwaarelyk zoud weeten buiten my.
Ja, Heeren, alles valt van zelf nu in uw handen,
De schatkist van het ryk, de zegels van de landen,
En zulk een overvloed van voorraad by elkaâr,
Als Romen nimmer zag; dies is er geen gevaar,
Om in een lang beleg voor hongersnood te vreezen.

BRUTUS.
Gy toont u waarlyk een oprecht Romein te weezen,
Ach! dat ik u omhels, voor zulk een' trouwen daad,
Die haar belooning wel zal vinden by den Raad:
Maar zyn de poorten reeds op uw bevel geslooten?

LUCRETIUS.
Indien Tarquinius begeert zyn hoofd te stooten,
Hy kom vry om zyn magt voor deeze muur te slaan,
Hy zal....maar Claudius komt schielyk herwaards aan.

Vyfde toonneel.

CLAUDIUS, BRUTUS, VALERIUS, LUCRETIUS, COLLATINUS, HERMINIUS, EMILIUS, en gevolg.

CLAUDIUS.
Den Raad, Heer Brutus, neemt in uw besluit genoegen,
En wil op heden noch een tweede by u voegen,
Ontfangt dit teeken dan als Romens Burgerheer
Tot welstand van het ryk. Heer Collatinus, de eer
Van zulk een waardigheid word u meede opgedraagen,
Laat u de keur dan van den Raad en 't Volk behaagen:
Op morgen word met vreugd en pragt voor elks gezigt,
De plegtigheid, die zulk een staat vereist, verrigt.
De Goden hoeden u voor bitze staatskrakkeelen.

BRUTUS, *tegen Valerius*.
'Moet ik dit ampt nu met myn' grootsten vyand deelen?
Helaas! Valerius, wie had dat ooit gedacht.
Hoe weinig word de trouw in 't algemeen geacht.
Daar 't volk u om uw deugd moest tot die Staat verhoogen,
Verkiest het Collatyn, verblind uit meededoogen,
Die gist'ren nog zo rel van ieder wierd gehaat,
Wat is de gunst van 't graauw een swakke toeverlaat?

VALERIUS.
Laat u dit raadsbesluit mishaagen noch verdrieten,
Bedwing uw' toorn indienge uw doelwit wilt beschieten,
Wat my belangt, ik ben verheugt, van zulk een' last,
En zorg verschoont te zyn, die sterker schoud'ren past.

COLLATINUS.
Ik zie, o Brutus! schoon de droef heid my de reeden
By na benoomen heeft, uw koele afkeerigheeden,
Ja ik bemerk uit al de trekken van 't gelaat,
Al houd gy 't my bedekt, waar 't hert van zwanger gaat:
Gy doemt de keur van 't volk om dat zy my verkiezen,
En waant dat gy daar door uw achting zult verliezen.
Neen, braven held, ik ben die Collatinus niet,
Die korts noch hevig streed voor 't Koninglyk gebied,
Het is een ander die uw vriendschap wil verwerven,
Die voor de vryheid met u leeven wil, en sterven:
Myn ongeluk brengt my myn' leevensloop voor 't licht,

En wyst my klaarder tot de reeden, en myn pligt,
Als al de wellust en 't genot van schat en staaten,
Ja ik ben vaardig om dit teeken te overlaaten,
Aan Heer Valerius, wiens onbevlekt gedrag,
Heel Romen juichen doet, hem past het hoog gezag:
Wat kon my grooter heil, wat meerder vreugd ontmoeten,
Mogt ik myn dienst altoos opoff'ren aan zyn voeten.

VALERIUS.
Uw edelmoedigheid die 't al te boven gaat,
Verbind myn ziel aan de uwe, o luister van den Staat!
't Zy ver dat ik uw plaats door eerzucht zou bekleeden,
Den Raad en 't Volk had tot die keur de grootste reeden.

BRUTUS.
Grootmoedige Amptgenoot, myn hert springt op van vreugd.
Ach! Collatinus is geen haater van de deugd,
Hy weet zich zelf te ontslaan van vuile zielgedrochten,
Wie heeft ooit grooter zeege in 't oorlogsveld bevogten?
Ontfang myn vriendschap dan, door 't vlegten van myn hand
In de uwe, tot de rust en 't heil van 't Vaderland.

COLLATINUS, ***tegen Valerius*****.**
Nu gaat het naar myn wensch, doch 't zal my meer behaagen,
O Vader! want gy moogt dien naam met reeden draagen,
Indien ge ons met uw' raad, uw ryp en wys beleid
Wilt ondersteunen, want van uw rechtvaardigheid,
Die nergens door bezwykt weet elk met lof te spreeken,
Dus zullen wy in 't kort de slaafze keten breeken.

VALERIUS.
Wel aan, nu gy u toont geneegen om naar raad
Te luisteren, tot eer en voordeel van den Staat,
Hoor dan wat u voor al te doen staat en te laaten,
Als gy de dwing'landy verbannen wilt en haaten.
Maak nooit door laffe zucht tot krenking van uw eer,
Een staatsbedienaar tot uw Vorst en opperheer,
Maar houd voorzichtig, als de waardigste uwer panden,
Het dierbaar roer van uw bestiering zelf in handen:
Verjaag de affchuwelyke en schadelyke pest
Geweetensdwang voor al uit uw Gemeenebest,
De Godsdienstvryheid, zy de kroon van al uw daaden:
Geen Priesters hebben 't oor in uw geheime raaden:
De tempel is alleen hun zorgen toevertrouwt,
Geen staatsbelang: zie toe dat gy dien regel houd.

Hoe gy u verder in het ryksgebied moet draagen,
Zal u voorzigtigheid best leeren in uw dagen.
Verbant voor al de twist, die kanker van den Staat,
Want zo gy u door haar van 't spoor vervoeren laat,
Staat de ondergang van u, en 't algemeen voor handen;
Dies is het nodig dat de Vreede u met haar banden,
Gelyk een bondel van veel pylen zamen bind
Die onverbreekbaar is, want Eendragt overwint:
Dus zult gy niet alleen des vyands aanval stuiten,
Maar weeren binnen 's lands ook 't ongereegelt muiten.
Uw ampt vervoere u noit tot opgeblaazen waan,
Om iets door zucht tot eer nadeelig te onderstaan.
Kunt gy een Koning die u dreigt met oorlog, stillen
Met eenen hand vol goud, acht dat voor geen verspillen,
Byzonder als het is een magtig nagebuur.
Men koopt het ryk genot van vreede noit te duur,
Want wie kan van de kryg ooit vergenoeging hoopen?
Uw rechtbank sta zo wel voor vreemdelingen open,
Als voor de inboorling, op dat al de waereld ziet,
De onzydigheid en 't recht gebruik van uw gebied.
Wilt steeds een voorspraak zyn van weduwen en weezen,
En straft de schenders die de onnoozelheid doen vreezen.
Gaat recht door zee, en vrees voor laster, haar noch nyd.
Veracht geen goeden raad van mind'ren als gy zyt;
De schoonste paerel word wel onder 't slyk gevonden.
Bewaart uw woord en eed, hoe 't gaan mag, ongeschonden.
Zet nutte konsten voort tot welstand van de jeugd:
Zo maakt gy Romen tot een kweekschool van de deugd,
Zo word de ledigheid gebannen uit uw muuren.
En wilt gy dat uw' roem tot 's waerelds eind zal duuren,
Toont, toont voor ieder steeds uw' zucht tot deugd en reên!
Want zyn misdaaden zo afschuw'lyk voor 't gemeen,
Denk eens hoe weinig die by 's Ryksbestierders voegen.
Staat gy de Vryheid voor, laat dan uw hert niet wroegen.
Een Vorst moet zynen pligt, zo wel als de onderdaan
Betragten, of den Staat zal kwynen en vergaan.
Ziet daar hoe gy u zelf in 't heerschen moet bepaalen,
Om noit door eigenbaat van 't heldenspoor te dwaalen.

COLLATINUS.
Hoe helder zullen wy ons spieg'len in dat licht,

Wat is het Vaderland niet aan uw deugd verpligt?
O Zuil van 't ryk! wat ramp, wit laster kan u deeren?

BRUTUS.
Men schryf deez' lessen, met geen schatten te waardeeren,
In goude letteren op duurzaam perkament,
De Hemel straf hem die deez' zuiv're watten schent.

CLAUDIUS.
O Romen! welk een heil en eer staat u te ontmoeten?
Ik zie de Koningen haast buigen voor uw voeten
Door zulk een wys gebied, vervreemt van slaverny.
Dat elk dan met gejuich uitroepe nevens my,
In spyt des dwingelands, en alle Ryksverraaders.
Duur lang, o vryheid! en, leef lang, o Burgervaders.

EINDE.